

VERSLAG d.d. 11 oktober 2023 van de hybride vergadering van de commissie Milieu en Mobiliteit

Voorzitter: De heer S. Nagtegaal

Namens het college van GS: Dhr. H. Bakker, Dhr. A. van Schie, Dhr. H. van Essen.

Woordvoerders: Dhr. S. Nagtegaal, Dhr. A. Travaille, Dhr. B. de Hartog, Dhr. P. de Weerd, Dhr. R. Hossain, Mw. M. Hoek, Mw. J. Matser, Dhr. J. Breur, Dhr. K. van Vuuren, Mw. M. van den Broek, Dhr. E. Kamp, Mw. G. Bikker-Trouwborst, Mw. M. Welschen-van der Hoek, Mw. N. Flink, Dhr. R. Dekker, Dhr. H. Wolting, Dhr. W. Limmen, Dhr. J. van der Linden, Dhr. R. van Reenen, Mw. M. van der Velde, Dhr. G. Borger, Dhr. K. Vermaat, Mw. L. Veen, Mw. M. van de Vooren,

Van ambtelijke zijde aanwezig:

Dhr. R. Poort (griffier), Dhr. R.S. van Paridon en K. Boesten (Notuleerservice Nederland)

1. [Opening](#)

De voorzitter, de heer Nagtegaal, opent de vergadering om 13.00 uur en heet allen welkom. Er ligt een uitgebreide agenda en hij verzoekt de bijdragen kort en bondig te houden.

2. [Vaststellen agenda](#)

De agenda wordt vastgesteld.

3. [Mededelingen](#)

De voorzitter deelt mee dat er gewerkt wordt met spreektijden en dat voor elke fractie twaalf minuten beschikbaar is. De vergadering zal uiterlijk om 18.00 uur eindigen. Via de voorzittersmail zijn de regels omtrent opwaarderen ontvangen. Vanuit het presidium is besloten om alleen de opwaarderende fracties het woord te geven. Dit geldt tevens voor interrupties.

Gedeputeerde Van Essen heeft een aantal mededelingen:

- Afgelopen week zijn in het IPO-bestuur afspraken gemaakt wie de verschillende adviesbestuurscommissies gaan voorzitten. Hij mag de Adviescommissie over Klimaat en Energie in deze periode voorzitten.
- Er is een zienswijze gestuurd vanuit het IPO op de AVM-codewijziging rondom netcongestie. Er wordt met de regionale partners van de Energy Board een zienswijze op die codewijziging voorbereid. De codewijziging is erop gericht dat netbeheerders op termijn, wanneer er capaciteit vrij is, hiermee rekening kunnen houden. Het betreft een prioritering door de netbeheerders.
- Er komt een landelijk persmoment omtrent netcongestie op 18 oktober door minister Jetten over de voortgang in de verschillende regio's, waaronder regio Utrecht. Op 25 oktober van 16.00 uur tot 17.00 uur staat hier een Webinar over gepland waarvoor allen zijn uitgenodigd. Daarna is gelegenheid om door te praten en technische vragen te stellen.
- Het Rijk is aandeelhouder geworden in Stedin. Er is recent een uitspraak geweest van de CBB, met als consequentie dat steden meer inkomsten krijgen. Dit heeft gunstige invloed op de snelheid waarmee men kapitaal nodig heeft. GS zal bekijken hoe hij met de nieuwe situatie wil omgaan en hier via een Statenbrief over informeren.
- Het ministerie zal zeer binnenkort komen met een concept MER en een concept algemene maatregelen van bestuur met milieu en afstandsnormen voor windenergie. Op 17 oktober organiseert het ministerie een informatiesessie hierover voor bestuurders, gemeenteraden en Statenleden. GS zal deze uitnodiging eveneens ontvangen. Vanuit het IPO zal een gezamenlijke zienswijze op het voorstel worden voorbereid.

Mevrouw De Man vraagt waar de zienswijze van het IPO die wordt ingediend op de netcongestie en de codewijziging zich op richt, en of GS dit krijgt toegezonden.

Gedeputeerde Van Essen zal de zienswijze van het IPO en de zienswijze die met de Energy Board wordt voorbereid met GS delen.

De heer Fiscalini vraagt of GS de MER-rapportage kan ontvangen.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat dit vanuit het Rijk komt. Hij zal na de informatiesessie een link sturen naar de informatie die het Rijk beschikbaar stelt.

Gedeputeerde Bakker heeft een aantal mededelingen:

- PS heeft aangegeven graag beter te willen sturen op de klimaatmitigatieactiviteiten van de provincie. Het college is bezig met een plan van aanpak: Het Klimaatplan Netto Nul. Voordat dit de officiële procedure ingaat wil het college de commissie consulteren. Het idee is om hieromtrent begin volgend jaar een “benen-op-tafel-sessie” te organiseren. Hij vraagt of hier behoefte aan is.

Mevrouw De man vraagt naar het onderwerp van de sessie.

Gedeputeerde Bakker antwoordt dat het gaat over het in voorbereiding zijnde Klimaatplan Netto Nul, waarbij men bij alle thema's van de klimaattafels gaat kijken wat de provincie hiermee gaat doen en welke dilemma's men tegenkomt.

De heer Fiscalini vraagt of GS hierbij alleen geïnformeerd wordt, of ook zelf informatie kan aandragen, waarbij er nog zaken aangepast kunnen worden.

Gedeputeerde Bakker antwoordt dat het geen informatiesessie is. PS wil aangeven waar men staat en openlijk een aantal dilemma's bespreken. Daarna wordt het plan verder afgewerkt.

Mevrouw Welschen meldt dat het CDA hiervoor openstaat maar de duiding van de bijeenkomst in het kader van de democratische besluitvorming lastig vindt.

Gedeputeerde Bakker is het hiermee eens. Hij adviseert om hier gezamenlijk het gesprek over te voeren. De bijeenkomst vindt vroegtijdig plaats om de Staten beter bij de besluitvorming te betrekken.

De voorzitter constateert dat er voldoende animo is voor een dergelijke infosessie.

De voorzitter meldt dat GS de vraag heeft gekregen om een werkbezoek ov naar Groningen af te leggen met raadsleden van de gemeente Utrecht. Er ligt tevens de vraag of dit een één- of tweedaags werkbezoek moet zijn. De VVD is voorstander van een tweedaags werkbezoek. De voorzitter inventariseert hieromtrent de voorkeuren.

De heer De Weerd vraagt waarom is gekozen voor Groningen.

Gedeputeerde Van Schie antwoordt dat men eerder een buitenlandse reis heeft gemaakt en deze keer een Nederlandse stad wilde uitzoeken die met vergelijkbare ov-problemen worstelt met betrekking tot het bedienen van het landelijk gebied en de grote stad met groeiopgaven. De uitnodiging is op verzoek van de gemeente Utrecht.

De voorzitter inventariseert de voorkeuren en constateert dat de meningen verdeeld zijn. De keuze voor een één- of tweedaagse is tevens afhankelijk van de keuze van de gemeente Utrecht. Dit zal worden afgewacht.

4. ingekomen stukken M&M

Er zijn geen opmerkingen en dit wordt ter kennisgeving aangenomen.

5. Ingekomen stukken vanuit GS

Er zijn geen opmerkingen en dit wordt ter kennisgeving aangenomen.

6. Vaststellen verslagen commissie Milieu en Mobiliteit

De voorzitter meldt dat er door enkele insprekers nuances zijn aangebracht op het verslag van 30 augustus. Het verslag wordt vastgesteld.

7. Termijnagenda M&M en lijst moties

Er zijn voorafgaand aan de vergadering geen opmerkingen binnengekomen.

8. Rondvraag

De voorzitter meldt dat er een rondvraag is ontvangen van de VVD, CDA, 50PLUS en D66 over de fietsveiligheid op de N402.

De heer Hossain licht toe dat enkele wegen geleden veel ouders aan de Stichtse Vecht een grote schrik hebben gehad omdat er binnen twee dagen een vergelijkbare aanrijding plaatsvond tussen meisjes op de fiets (12- en 13 jaar oud) en een auto die van Sloterdijk Noord de N402 opreed. De auto's waren bij de kruising netjes stil gaan staan, dus gelukkig viel de snelheid van de auto en de ernst van het letsel van de meisjes mee. Het feit dat het overzicht hier zo beperkt is dat de automobilisten de fietsers gemist hebben is zorgelijk, temeer omdat deze weg en het fietspad half augustus grondig aangepakt en opgeleverd zijn. Langs deze provinciale weg zitten een

hockey-, tennis- en voetbalclub. Er zijn dus veel kinderen die van de weg gebruik maken. Veel bezorgde ouders vragen zich af wat op de korte termijn mogelijk is om de veiligheid te verbeteren. In de jaren voor de herinrichting van de weg hebben vele ernstige ongelukken plaatsgevonden, en bij de oorspronkelijke plannen voor de herindeling zou het oostelijk fietspad opgeheven worden. Na veel zorgen in maart 2022 vanuit de commissie en de klankbordgroep van bewoners is er een oplossing gevonden om het fietspad te herstellen. Dit kan echter pas volgend jaar gerealiseerd worden. In de tussentijd zijn er de extra oversteekbewegingen vanwege het ontbreken van het oostelijke fietspad. Het is fijn dat er een oplossing is maar in de tussentijd hebben de bewoners te maken met deze onwenselijke situatie. Er is inmiddels door Dorpsnetwerk Vreeland een petitie gestart die al 558 keer is ondertekend. Uit de tekst blijkt dat niet alleen fietsers, maar ook automobilisten zich onprettig voelen bij deze specifieke kruising. Zij vragen in de petitie aan de gedeputeerde om niet alleen onderzoek te doen maar ook maatregelen te treffen, bijvoorbeeld een Bicycle Counter systeem zoals bij de Dommenbergrotonde in Leersum is toegepast. Derhalve stellen de VVD, CDA, 50PLUS en D66 de volgende vragen:

- Is de gedeputeerde het met de bewoners eens dat de situatie op het kruispunt nog steeds onoverzichtelijk is en de waarschuwborden niet afdoende zijn?
- Geven de eerdere waarschuwingen door de commissie en de klankbordgroep over het opheffen van het fietspad aanleiding tot het treffen van aanvullende preventieve maatregelen?
- Is het college bereid te bekijken welke aanvullende acties er ondernomen kunnen worden en welke concrete maatregelen op de korte termijn mogelijk zijn?
- Geven de incidenten aanleiding om naar de maatregelen op langere termijn te kijken?
- Is er al contact geweest met de wethouder en wat heeft de gemeente van de provincie nodig?
- Wil de gedeputeerde de commissie op de hoogte houden van vervolgstappen?

Hopelijk kunnen de gedeputeerde en de wethouder snel in actie komen om de veiligheid van de kinderen te borgen, zeker vanwege de donkere wintermaanden die eraan zitten te komen.

Mevrouw Hoek vraagt of het ontmantelde fietspad gerepareerd kan worden. Het schijnt zo te zijn dat hier grondaankoop voor nodig is dat de provincie dit moet gaan doen. Zij vraagt of dit klopt en of de fase van de grondaankoop tijdig rondkomt.

Gedeputeerde Van Schie antwoordt dat de verkeersveiligheid op dit punt de aandacht heeft. Het is belangrijk de verkeerssituatie goed aan te pakken en de kruisingen zijn al een verbetering ten opzichte van voorheen. Het fietspad dat er lag wordt gemist, maar kan niet van vandaag op morgen opnieuw gerealiseerd worden. Hier zal grondaankoop voor nodig zijn omdat het pakket vanwege de verbeteringen niet groot genoeg was. Dit vergt wellicht een bestemmingswijziging. Het is belangrijk dat dit zo snel mogelijk gebeurt maar een aantal factoren kan GS niet beïnvloeden (grondaankoop, bestemmingsplan, aannemers et cetera). Dit lukt dit jaar niet meer, maar er zal getracht worden dit volgend jaar zo snel mogelijk te realiseren. In de tussentijd zal, naar aanleiding van de (bijna) ongelukken, nogmaals worden gekeken hoe men de situatie inzichtelijker kan maken met belijning, bebording en andere instrumenten. Hij zal bekijken of een Bicycle Counter een idee is. Het is tevens belangrijk om met de ouders in dialoog te gaan hoe men een zo veilig mogelijk gedrag kan bevorderen. Een kruising 100% veilig maken lukt niet. Het is afhankelijk van de wijze waarop mensen rijden en de interactie tussen weggebruikers. Hij zal PS informeren over de voortgang en de stappen die genomen worden. Tevens zal met de bewoners in gesprek worden gegaan of de opties op korte termijn haalbaar en realiseerbaar zijn. In de petitie worden suggesties gedaan die binnen korte termijn niet haalbaar zijn, maar het gesprek zal zeker worden aangegaan. Iedereen moet zijn best doen om het veilige fietspad gerealiseerd te krijgen, maar ook dan blijven er oversteekplaatsen die gevaarlijk zijn voor alle weggebruikers.

Mevrouw Hoek meldt dat aan de andere kant van het sportpark de rotonde ligt. Wanneer men richting Loenen aan de Vecht gaat ligt hier een megadrempeel waarbij men echt onder de 30 km/u moet rijden. Zo'n drempel aan de ene- en andere kant van het blok met de twee oversteekplaatsen zou een tijdelijke oplossing kunnen zijn totdat het fietspad klaar is. Zij wil dit als suggestie voor een tijdelijke oplossing meegeven.

De heer Hossain meldt dat men veel minder oversteken hoeft te maken wanneer het oostelijk fietspad gerealiseerd is. De (bijna) ongelukken zijn echter veroorzaakt door netjes stoppende auto's. Hij vraagt of er gekeken wordt of de inrichting van het specifieke kruispunt op de langere termijn veilig genoeg is wanneer het fietspad er ligt.

Gedeputeerde Van Schie antwoordt dat er ter plekke nogmaals zal worden bekeken wat er aan belijning, bebording et cetera kan worden verbeterd. Het plaatsen van een drempel is een gemeentelijke aangelegenheid. Buslijnen worden niet enthousiast van drempels, maar GS zal met de gemeente bespreken of het mogelijk is om tijdelijk een drempel te plaatsen. Er zal alles worden gedaan om het verkeer zo veilig mogelijk in te richten.

9. Inspraak

De voorzitter meldt dat er een algemene inspraak is, niet horende bij een agendapunt, van de heer Manschot namens Extinction Rebellion.

De voorzitter informeert of er vragen zijn.

De heer Travaille geeft aan dat de inspraak van de heer Manschot wat de PvdD betreft uit het hart gegrepen is. Hij vraagt wat de provincie concreet op korte termijn zou moeten doen.

De heer Breur meldt dat de heer Manschot aangaf dat ik kaart moet worden gebracht wat de kosten voor het klimaat zijn en vraagt of er een idee is op welke wijze men deze kosten kan berekenen.

Mevrouw Matser meldt dat de heer manschot in zijn betoog meldde dat het wel/niet ondernemen van actie in de toekomst iets zal kosten en vraagt om een toelichting. De heer Manschot gaf aan dat de politiek zich niet moet verschuilen achter protocollen en documenten, maar zij denkt dat hierin juist de kans zit om het gesprek af te dwingen. Protocollen en documenten zijn een belangrijk instrument en zij vraagt of de heer Manschot hier een andere vertaling van zou willen zien.

De heer Manschot beantwoordt de vragen:

- Hij vindt het fascinerend dat hem zoveel expertise wordt toegekend dat hij zou weten wat de provincie moet doen om hier op korte termijn mee aan de slag te gaan. Hij weet dit niet, maar hij weet wel dat het belangrijk is om aan de slag te gaan. Hij verwijst naar de brief van Extinction Rebellion hierover heeft geschreven.
- Ten aanzien van kosten voor het klimaat en de voorstellen ziet hij dat er allerlei rekenmodellen worden gehanteerd waarin kosten worden berekend op basis van modellen, maar waarin de kosten van de toekomst niet worden meegenomen. Wat het nu kost zijn niet de kosten die het over twintig of veertig jaar zullen zijn. Over deze berekeningen betaalt men over twintig/dertig jaar een prijs, net zoals de prijs die men betaalt voor hetgeen dit oplevert. Hij wil ervoor waarschuwen dat men zichzelf momenteel rijk rekent.

Gedeputeerde Bakker bedankt voor de inbreng. De oproep was niet aan dovemansoren gericht en staat ook in het coalitieakkoord dat door de Staten is samengesteld en waar het college mee aan de slag gaat. Het debat gaat tevens over elektriciteitsopwekking, windenergie et cetera. De provincie probeert alle dossiers omtrent klimaat bij de klimaattafels te laten landen. De provincie bekijkt nadrukkelijk hoe hij zelf het goede voorbeeld kan geven. Er komt een uitvoeringsprogramma bij de CO2-routekaart en de begroting bevat voor het eerst een klimaatparagraaf waarin nadrukkelijk steeds verder wordt gerapporteerd wat de provincie doet om klimaatverandering tegen te gaan.

De heer Manschot verzoekt om hier snel werk van te maken.

10. SV Programmabegroting 2024

De voorzitter meldt dat gevraagd wordt om in te gaan op hoofdstuk 2, programma's 4 t/m 6 inclusief de MIPM en MOPM. De behandeling gaat in twee termijnen, volgens fractiegrootte.

De heer Van Vuuren meldt dat alle vragen van de BBB zijn beantwoord.

Mevrouw Matser meldt dat recent de klimaatparagraaf is toegevoegd. Het is belangrijk dit op te nemen in de begroting, maar tegelijkertijd voelt het als een losstaand onderdeel van de begroting dat geen effect heeft, of niet gerelateerd is, aan de rest van het programma. Zij vraagt of dit in ontwikkeling is en of de gedeputeerde wil reflecteren hoe de provincie de CO2-uitstoot verder, buiten de logische plekken, gaat zien.

De heer Hossain meldt dat de VVD een aantal zaken is opgevallen:

- Er worden doelen gesteld maar sommige doelen zijn voor concretisering vatbaar, zoals doel 3.4.1 waarbij wordt gesproken over minstens drie bijeenkomsten en challenges, terwijl niet wordt gespecificeerd wat hieruit moet gaan komen. Wanneer men dit niet meet is het de vraag of men hier grip op heeft.
- De VVD is blij dat wordt gekeken naar het jaarlijks indexeren van het MOPM aangezien de fractie is geschrokken van het overschrijden van de begroting op het gebied van infraprojecten.
- Hij vraagt of volgend jaar het subsidieloket tijdig kan worden verwerkt, want het is lastig om te sturen wanneer bij veel indicatoren staat dat men het nog niet weet omdat de subsidies nog verwerkt of verleend moeten worden. De provincie is bezig met verbetering maar de vraag is of men volgend jaar grip heeft op de zaak.

De heer Kamp bedankt voor de beantwoording van de technische vragen en heeft namens D66 nog een drietal vragen:

- Hij maakt een compliment omdat de provincie Utrecht omtrent de fietsveiligheid het meest ambitieuze plan heeft van alle provincies. Een van de pijlers van D66 naar aanleiding van de doelenboom was dat afstanden van minder dan 50 kilometer voor 50% op de fiets wordt uitgevoerd. In eerste instantie ging dit

goed maar na corona zakte het percentage in. Men heeft daarna niet meer gemeten waardoor men de voortgang niet weet en hier niet op kan sturen. Hij zou graag zien dat dit in de toekomst nauwkeuriger wordt bijgehouden.

- Met de doorfietsroutes is de provincie goed op dreef. Vanwege de personele achterstand is het soms lastig om de planning te halen maar er ligt een mooi resultaat. Hij mist meer informatie omtrent de route tussen Utrecht en Rheeën. Twee perioden geleden heeft de Staten een motie aangenomen over het fietsen van de toekomst met de bedoeling dat men op de fietspaden experimenten zou gaan uitvoeren. Er zijn drie experimenten geweest maar daarna is het stil geworden. Hij vraagt wat men de komende periode concreet gaat doen.
- De N402 is een belangrijk aandachtspunt. Met betrekking tot fietsveiligheid zit er een groot verschil tussen gemeenten. De provincie heeft 26 gemeenten met een verschillend fietsbeleid. Hij vraagt of de provincie hier een coördinerende of adviserende rol in ziet en of er tussen de gemeenten onderlinge afstemming plaatsvindt.

Mevrouw Bikker sluit zich aan bij de beleidsmatige opmerkingen van voorgaande partijen. Het CDA heeft een aantal punten geformuleerd:

- De hoofdlijn van MIPM en MOPM is het onderhoud richtinggevend is. De trajectaanpak groot onderhoud is leidend en het uitgangspunt is dat de weggebruiker zoveel mogelijk wordt ontzien. Dit kan op gespannen voet staan met gevoelde urgentie van bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid. In hoeverre is het mogelijk en verstandig de verkeersveiligheid hoger op de prioriteitenlijst te zetten in relatie tot groot onderhoud? Is het hebben van flexibiliteit in bijvoorbeeld het oplossen van knelpunten mogelijk? Zij is benieuwd of deze begroting hier voldoende handvatten voor geeft.
- Deze flexibiliteit ziet zij tevens in het realiseren van woningbouw omdat het relevant is om te kijken of de wegen goed zijn. Is hiervoor voldoende ruimte in de begroting? Hetzelfde geldt voor extra bedrijvigheid die kan leiden tot extra vrachtbusjes op de wegen. Zijn de wegen hierop bedacht? Zij adviseert dit soort punten direct mee te nemen in de planvoering.
- Het CDA zou graag extra willen inzetten op verkeersveiligheid en fietsveiligheid, met als doel de ongelukken te reduceren. In 2030 wil de provincie naar nul verkeersdoden. Zij daagt de commissie uit om deze streefwaarde in de begroting op te nemen, en de wijze waarop men hiernaar toe wil werken.
- Er wordt regelmatig gesproken over schoolroutes. Dit is in de begroting niet terug te vinden. Het CDA vindt het zinvol om de zichtbaarheid hiervan in de financiële stukken te vergroten zodat de Staten kan monitoren in hoeverre deze routes veilig zijn. Wellicht kan men hier concrete indicatoren aan verbinden. Zij vraagt of dit nu al mogelijk is. Wellicht moet dit meegenomen worden naar het meer inhoudelijke deel in december.
- Er zijn goede sessies geweest over het ov. Hopelijk kunnen de basispakketten gerealiseerd worden. Het CDA maakt zich zorgen om de pluspakketten en vraagt in hoeverre de begroting de ruimte geeft om de pluspakketten te realiseren zodra de vervoerders hieraan toe zijn en de mogelijkheden qua personeel hebben.

Mevrouw Flink meldt dat de PvdA een aantal algemene zorgen heeft over mobiliteit die door het CDA al zijn aangestipt: De aanhoudende personeelstekorten en de stijgende kosten van energie. Zij heeft twee vragen over het MIPM:

- De Rijnbrug over de N233 staat in de voorbereidingsfase maar ligt vast vanwege het stikstofvraagstuk. De PvdA vraagt of het mogelijk is een studie te doen naar een verkeerskundige analyse als dit 1x1 rijbaan wordt, met een wisselstrook in de spits en een aparte busbaan.
- Er zitten veel snelheidsverschillen op de N413 nabij Vliegbasis Soesterberg. De weg ligt in het netwerkperspectief vast op 60 km/u, maar het groot onderhoud is pas gepland in 2025. Zij vraagt of het mogelijk is om de verkeersborden met 60 km/u alvast een klein stukje te verplaatsen, voorafgaand aan het groot onderhoud, tot voorbij de ingang van natuurgebied De Paltz, omdat hier veel aanrijdingen zijn met overstekend fauna, en omdat bezoekers van het natuurgebied deze weg oversteken.

De heer Dekker meldt dat er omtrent energie een goede tafeltjessessie is geweest en bedankt hiervoor. Hij heeft een goed beeld gekregen van het Energiedienstencentrum en vindt het goed dat meer huishoudens worden geholpen bij het verduurzamen van hun woningen. Het was fijn om uitgelegd te krijgen waarom het organiseren van de verduurzaming zo complex is.

De heer Travaille vindt de tafeltjessessie een geweldige formule die wat hem betreft tweemaandelijks mag plaatsvinden. Hij heeft een aantal opmerkingen:

- In 2022 hebben zowel de Nederlandse bedrijven als de huishoudens 25% gas bespaard. De woningen die geïsoleerd worden besparen tot 50% van hun energieverbruik. In de programmabegroting 2024 is de rol van het Energiedienstencentrum met betrekking tot energiebesparing toegelicht. De PvdD denkt dat de energiediensten een belangrijke rol gaan spelen bij de energiebesparing, maar vraagt zich af of het niet teveel te gericht op regionale kennisoverdracht en te weinig op regie en actie. In een memo over de warmtevisie staat bijvoorbeeld dat enkele van de 26 gemeenten een wijkgerichte aanpak hebben. Dit is

teleurstellend. Veel isolatiemaatregelen komen terecht bij mensen die dit het minst nodig hebben. De PvdD vraagt de gedeputeerde daarom of de provincie meer proactief kan doen als regisseur op het gebied van energiebesparing. Als voorbeelden noemt hij het monitoren van de voortgang per gemeente en woningcorporaties in relatie tot hun eigen doelstellingen, of een benchmark waarbij men ziet welke gemeenten heel succesvol zijn bij energiebesparing en welke achterblijven zodat de provincie de regierol kan pakken in de regionale energiebesparing met alle 26 gemeenten.

- Bedrijven zijn verplicht om energiebesparingsmaatregelen uit te voeren wanneer deze binnen vijf jaar terugverdiend worden. De energiebesparing bij bedrijven is van enorm belang, maar toch ziet men een teruggang van de controles van bedrijven van 350 in 2022 naar 250 in 2023. Als energiecontroles worden uitgevoerd is de PvdD benieuwd in hoeverre er wordt gehandhaafd. Veel grote bedrijven hebben enorm veel dakoppervlakte waar geen zonnepanelen op liggen. Waarom controleert de provincie Utrecht minder terwijl er wel budget is en de opgaven groot zijn?
- In de Programmabegroting staat op pagina 111 dat, ten opzichte van 2023, de begroting voor 2024 flink lager is. Hoe kan dat als het gaat om zulke grote opgaven?

De heer Travaille vraagt hoe de keuze gemaakt wordt in de volgorde van de partij die aan het woord is, wanneer er een nieuwe partij ontstaat, zoals nu.

De voorzitter antwoordt dat hier nog iets beter over wordt nagedacht. Omdat er vandaag een commissievergadering was is berekend dat de nieuwe fractie drie zetels heeft en als kleinste partij met drie zetels aan de beurt is. Er wordt nog een berekening gemaakt op basis van percentage en aantal stemmen.

De heer Wolting heeft een aantal punten:

- In de begroting van 2025 voor de energietransitie komt een behoorlijk gat en hij vraagt of er, in het kader van het nieuwe collegeakkoord, nog plannen en een uitwerking daarvan komen.
- Verder wil de ChristenUnie de doelstelling van het provinciaal vastgoed bekijken. Dit zou in 2035 neutraal moeten zijn en de organisatie moet in 2040 energieneutraal zijn. Waar blijven de middelen en de plannen? Wanneer men deze data wil halen zal er actie moeten plaatsvinden.
- Is het Energiedienstencentrum straks weer een praatclub en kennisdeler of is er meer behoefte aan actie? Het ging vooral om het ontzorgen van mensen, die het isoleren van woningen effectief maakte. Gaat het Energiedienstencentrum helpen of juist helpen vertragen?
- Hoe gaat de provincie om met het soortenmanagementplannen van gemeenten? De gemeenten zouden dit op orde moeten brengen zodat de provincie gemakkelijker en effectiever kan isoleren zonder kostbare natuurtoetsen per woning te hoeven uitvoeren.
- Omtrent het proces van windenergie wordt gezegd dat de gemeenten aan zet zijn. Heeft men hier nog tijd voor? Er is opgemerkt dat de tijd om de doelen te halen eigenlijk voorbij is.
- In het Participatieplan staat het actief opzoeken van inwoners bij een daadwerkelijk projectbesluit. Is dit participeren of informeren? Participeren moet eigenlijk eerder in het proces. Hoe ziet de provincie het participeren van inwoners?
- Er zijn allerlei gesprekken gevoerd over de westelijke ontsluiting van Amersfoort. Wat is hier de status van? Hoe gaat het college dit in de komende begrotingen verwerken en wat zijn de plannen hierover?

De heer Berlijn meldt dat UtrechtNu! Geen inbreng heeft voorbereid maar zich aansluit bij de heer Wolting wat betreft het participatieproces. Tevens sluit UtrechtNu! Zich aan bij de opmerking van de heer Kamp omtrent het afleggen van minder dan 50 km per fiets. UtrechtNu! Heeft hier een tijd geleden vragen over gesteld, en het zou mooi zijn als GS hier gehoor aan gaat geven en gaat bekijken of zij aan de doelstelling kunnen voldoen.

De heer Limmen bedankt voor de informatie op de tafeltjessessies en hoopt dat dit frequenter gaat plaatsvinden. Volt heeft verder geen inbreng.

De heer Van der Linden meldt dat bij de tafeltjessessies veel vragen van de SGP zijn beantwoord en bedankt hiervoor. Hij heeft nog drie punten:

- Bij de tafeltjessessie werd gezegd dat de subsidieraming voor de begroting van de energietransitie niet klopt omdat er meer subsidie is om de plannen te realiseren. Deze fout zou bij de Zomernota worden gerepareerd. Hij vraagt of dit voor meer zaken het geval is, en wat voor begroting nu wordt vastgesteld. Waarom is er meer geld nodig om de plannen te realiseren? Heeft dit te maken met een vervolg op de isolatievouchers? Moet men bij de subsidieraming de lijn van 2023 of de lijn van 2024 doortrekken?
- De doorfietsroutes zijn vooral intern de provincie, terwijl bedrijvigheid niet stopt binnen de provinciegrenzen. Van drie doorfietsroutes gaat momenteel slechts één over de provinciegrens. Is de gedeputeerde het eens dat Utrecht ook met de fiets vanuit andere provincies goed bereikbaar moet zijn? Moet de provincie Utrecht hieromtrent niet breder kijken?
- Kan men ervan uitgaan dat in de toekomst de cijfers omtrent verkeerslactoffers in de verschillende documenten overeenkomen?

Mevrouw Van der Velde meldt dat de PVV geen inbreng heeft.

De heer Breur merkt op dat de begroting nog niet de concretisering is van het coalitieakkoord. De SP kijkt hier reikhalzend naar uit. Hij heeft een aantal opmerkingen:

- De SP heeft bij de Zomernota zijn zorgen omtrent netcongestie al geuit. De opslag van energie zou een oplossing kunnen zijn. Hij vraagt welke rol het college ziet voor de provincie in de ontwikkeling van het opslaan van energie. Zonder oplossing voor de netcongestie loopt de energietransitie vast. Het provinciale energiebedrijf waarvoor in februari een motie is aangenomen kan hierin een mooie rol spelen. De SP blijft graag op de hoogte van de vorderingen van het onderzoek hiernaar.
- Tijdens de tafeltjessessie is gesproken over de personeelsperikelen van de organisatie. Hij is blij met het invullen van vacatures en de jonge aanwas, temeer omdat dit betekent dat men bij de komende verantwoording minder rode bolletjes kan verwachten.
- In de begroting wordt gerefereerd aan de verbreding van de rondweg oost bij Veenendaal. Hij wil niet genomen besluiten terugdraaien, maar erop wijzen dat het probleem niet ligt bij de verbreding van de rondweg maar bij de ontsluiting van de wijk. Hij hoopt dat de kruising op de Prins Clauslaan verlichting zal bieden. Dit duurt echter nog een paar jaar en hij vraagt of het college deze situatie in de kijker heeft, want elke ochtend rond schooltijd loopt alles daar vast.
- Tijdens de Zomernota heeft hij gesproken over de criteria bij de verantwoording van het ov. De Zomernota vertelde niet het hele verhaal want tevreden reizigers betekent niet dat het netwerk voldoende dekkend is, en of de ritten daadwerkelijk en op tijd worden gereden. Tevens laat dit de teleurgestelde afgehaakte ov-reizigers buiten beschouwing. Hij ziet daarom graag een completer plaatje. Tijdens het zomerreces las hij in lokale media het bericht dat lijn 280 tussen Veenendaal en Amersfoort in de toekomst een upgrade gaat krijgen naar BRT. Dit is iets waarvoor hij al meerdere malen heeft gepleit. In de begroting staat wel de BRT Breda-Gorinchem-Utrecht maar de BRT Veenendaal-Amersfoort niet.
- In de provincie Zeeland heeft geen enkele partij zich voor de concessie ingeschreven. Stel dat dit in de provincie Utrecht eveneens gebeurt? Hoe regelt men dan het ov? Het SP-voorstel om het ov in te besteden in plaats van het aan te besteden heeft vorig jaar geen meerderheid gekregen. Dit besluit verdient echter enige heroverweging als plan B wanneer het aanbesteden van een concessie niet zou lukken. Hij vraagt hoe de gedeputeerde en de andere fracties hierin staan.

De heer De Hartog meldt dat FvD geen inbreng heeft. De FvD is voorstander van het voorstel van de SP omtrent inbestedingen.

De heer Van Reenen meldt dat 50PLUS zich aansluit bij de vraag die de SP stelde over het provinciaal energiebedrijf. 50PLUS bemerkt een verschraling van het ov-aanbod in het buitengebied en leest nergens dat het aanbod moet verbeteren en hoe de reizigers die uit het ov zijn geraakt weer verwelkomt kunnen worden.

De voorzitter geeft het woord aan gedeputeerde Bakker voor de beantwoording van de vragen.

Gedeputeerde Bakker meldt dat het college druk bezig is met het vormgeven van de begroting. De wijzigingen zullen als memo over de strategische coalitieagenda worden gestuurd, met een procesupdate hierover. Hij bedankt voor de mooie woorden over de tafeltjessessie en zal dit doorgeleiden naar de ambtelijke organisatie. Vervolgens gaat hij over tot beantwoording van de vragen:

- Hij snapt de opmerking van GroenLinks omtrent de klimaatparagraaf. Het is echter geen losstaande paragraaf omdat de onderwerpen die hierin genoemd worden terugkomen en verwijzen naar de paragrafen in de begroting. Het college is met aanmoediging vanuit de accountant en PS begonnen met de klimaatparagraaf. Hij hoort daarom graag de reflecties omtrent de wijze waarop dit doorontwikkeld zou moeten worden. De commissie Besluit, Begroten en Verantwoorden gaat hier criteria over stellen. Hij is er trots op dat men dit heeft gedaan en dit ieder jaar concreter gaat maken.
- De VVD had een vraag over de indicator in hoofdstuk 3. Vanochtend heeft de heer Gielissen in de FAC gevraagd of er in de begroting indicatoren zitten die niet altijd iets zeggen over het beoogde effect. De gedeputeerde heeft toegezegd bij de Kadernota kritisch te bekijken wat de indicatoren zijn en of deze wel/niet corresponderen met de doelen die de provincie wil bereiken. Het gaat niet alleen om de bijeenkomsten maar ook om de effecten hiervan.
- Het subsidieloket is afgelopen jaar begonnen met een nieuw subsidiesysteem. Er zijn goede stappen gezet in het sneller verwerken van subsidies maar de provincie is er nog niet helemaal. Dit kan deels zijn omdat de gevraagde informatie bij de subsidieaanvrager niet altijd meteen helemaal aangeleverd wordt. Een ander element is dat de provincie vanuit de Rijksoverheid subsidies ontvangt. Er is een lobby gaande vanuit het IPO tegen de specifieke uitkeringen. Deze uitkeringen kunnen onvoorspelbaar zijn en onvoorspelbare dingen in de begroting doen. De garantie dat het volgend jaar vlekkeloos verloopt durft hij niet te geven, maar het gaat absoluut de goede kant op. In het voorjaar zal het college hierover een presentatie geven bij de FAC. De commissie M&M kan hierbij aanschuiven.

- Het verduurzamen van het vastgoed is een ambitieus doel. Een van de onderdelen van het Klimaatplan gaat over de eigen organisatie. Afgelopen dinsdag is door GS het uitvoeringsplan CO2-routekaart vastgesteld waarvan een van de onderdelen het vastgoed is. Hier zijn middelen voor gereserveerd en er wordt door een projectleider in beeld gebracht wat extra nodig is. Dit wordt volgend jaar opgepakt.
- De fiets of het ov worden binnen de eigen organisatie ongeveer voor de helft gebruikt. Hier wordt naar gekeken omdat dit een belangrijke knop is om aan te draaien voor het verlagen van CO2-impact.

De heer Wolting vraagt waar dit terug te vinden is in de begroting.

Gedeputeerde Bakker antwoordt dat in de Kaderbegroting het investeringsprogramma over de bedrijfsvoering is meegestuurd. Hier zijn geen wijzigingen in. Het uitvoeringsplan over de CO2-routekaart wordt tevens ter informatie toegestuurd. Momenteel wordt omtrent de investering in het vastgoed bekeken wat er exact nodig is.

De voorzitter geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen voor de beantwoording van de vragen.

Gedeputeerde Van Essen bedankt voor de vragen en de complimenten voor de tafeltjessessie en gaat over tot beantwoording van de vragen:

- De controle op energiebesparing bij bedrijven is meer dan werd verwacht. Het streefgetal van 2023 was 250 maar de realisatie in 2022 was hoger. Het aantal controles is dus sneller opgelopen dan verwacht en het streefgetal voor 2024 is 500.
- Het plaatsen van zonnepanelen op het dak bij bedrijven is afhankelijk van de terugverdientijd. Alleen bij een terugverdientijd van minder dan vijf jaar kan de provincie handhaven.
- De begroting is de uitwerking van hetgeen eerder is vastgesteld in de Kadernota. In het Coalitieakkoord is aangegeven dat er extra middelen in energietransitie worden gestoken (€ 4 miljoen per jaar) om de teruggang tegen te gaan. Dit wordt in de begrotingswijziging aan het einde van dit jaar gecorrigeerd. Daarnaast is € 50 miljoen beschikbaar om op verschillende manieren in te zetten voor versnelling van de energietransitie. Hier komt nog een uitwerking van.
- Op de vraag over het Energiedienstencentrum meldt hij dat het niet alleen gaat om een praatclub met informatieuitwisseling. Het Energiedienstencentrum is een brede ondersteuning van gemeenten en initiatiefnemers over de hele breedte van verduurzaming in met name de bebouwde omgeving. Het gaat om informatievoorziening maar ook om collectieve inkoopacties en financiering. Dit is voortgekomen uit de goede ervaring met isolatievouchers waarbij is bemerkt dat het aanbieden van een palet met allerlei elementen heel effectief is. Het Energiedienstencentrum is een soort cafetariamodel waarin gemeenten op goede voorbeelden kunnen intekenen, en kunnen leren en samenwerken met betrekking tot bijvoorbeeld collectieve gezamenlijke inkoop.

De heer Travaille merkt op dat de PvdD blij is met hetgeen het Energiedienstencentrum doet maar het is niet genoeg. Het is helpend maar men kan er een tandje bij doen. Er kan bijvoorbeeld een overzicht komen van hetgeen de gemeenten doen op het gebied van energiebesparing. Hij adviseert goed in beeld te brengen wat gemeenten en woningcorporaties verwachten en wat zij willen bereiken, en hen hier zo nodig bij te helpen. De regiefunctie is een andere rol dan ondersteunen en helpen.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat er actiegericht wordt gewerkt. Er wordt tevens gedaan aan monitoring en benchmarking. Monitoring en energietransitie zit hier zeer zeker in.

Gedeputeerde Van Essen vervolgt de beantwoording van de vragen:

- Er worden geen dwingende afspraken gemaakt met gemeenten. De provincie heeft hier de bevoegdheid niet voor en het betreft een opdracht vanuit het Rijk aan gemeenten om de warmtetransitie en energiebesparing vorm te geven. De provincie pakt hierin zijn rol en de benchmark helpt om de voorlopers een compliment te geven en de gemeenten die minder ver zijn een signaal te geven.
- De SMP-natuurtoets is een actueel onderwerp. De ministers hebben hierover onlangs een brief over gestuurd en de Utrechtse aanpak tot nationale aanpak verheven. Via SMP's en soortenmanagementplannen wordt een collectieve aanpak georganiseerd, waarbij aan de ene kant de natuurwaarden op een goede manier worden beschermd en tegelijkertijd isolatie op een goede manier doorgang kan vinden. Via de isolatievouchers hebben veel Utrechtse gemeenten deze manier van werken al uitgerold. De provincie heeft hiermee een voorsprong ten opzichte van andere provincies. Dit is zelfs in het Kamerdebat door minister De Jonge benoemd.
- De huidige subsidie en de materiele lasten zijn niet doorgetrokken naar komende jaren en hier komt een correctie op. Dit heeft geen impact op het totale bedrag maar wel op de onderverdeling.
- Netcongestie is inderdaad een groot probleem. Op 25 oktober komt hierover een Webinar en hij roept allen op hiernaartoe te gaan.

De heer Van der Linden vraagt welke lijn doorgetrokken wordt.

Gedeputeerde Van Essen zal hier technisch op terugkomen.

Gedeputeerde Van Essen vervolgt de beantwoording van de vragen:

- De rol van de provincie bij opslag vindt plaats op verschillende manieren. Vanuit de subsidieregeling kan hierop een beroep worden gedaan. Er wordt hierbij gekeken naar locaties. In het kader van de € 50 miljoen en het versnellen van de energietransitie is opslag als oplossing voor de netcongestie een belangrijk onderwerp waarnaar nadrukkelijk wordt gekeken.
- Het college zal in Q1 2024 op het onderzoek naar een provinciaal warmtebedrijf terugkomen. Voor elektriciteit wordt een zelfleveringsmodel onderzocht. Hij zegt toe de commissie hierover te informeren.

De voorzitter geeft het woord aan gedeputeerde Van Schie voor de beantwoording van de vragen.

Gedeputeerde Van Schie beantwoordt de vragen omtrent mobiliteit:

- De indexering van het MOP is uitgebreid aan de orde gekomen in de FAC. Het is balen wanneer er grote overschrijdingen zijn op een programma. De systematiek maakt het echter onmogelijk om dit goed te doen. Er zullen plannen komen om de financieringssystematiek zo voorspelbaar en haalbaar mogelijk te maken. Hij komt hier te zijner tijd nog op terug.
- Met betrekking tot de doelenboom en fietsveiligheid meldt hij dat dit wordt gemeten. Er wordt gewerkt aan het bij elkaar brengen van berekeningen. Het blijft lastig om de causaliteit en de effecten van beleid goed af te stemmen. Dit geldt echter voor alle indicatoren. Het college gaat zijn best doen om dit zo goed mogelijk in beeld te brengen.
- Met betrekking tot doorfietsroutes weet hij niet precies wat de provincie gaat doen. Er wordt ruimte geboden aan experimenten op het gebied van het aantrekkelijk maken van de fietsverbindingen. De provincie staat open voor allerlei signalen uit de samenleving en is bezig met een evaluatie van een aantal zaken. Hij komt hier nog op terug. Het blijft de ambitie om continu te innoveren als het gaat om het verbeteren van de fietsbereikbaarheid van de provincie.
- Met betrekking tot de grote verschillen tussen de gemeenten meldt hij dat de provincie dit weet en in overleg is met de wethouders en portefeuillehouders. In het UVVB wordt op bestuurlijk niveau nauw samengewerkt. De provincie geeft tools en instrumenten aan de gemeenten en helpt hen waar nodig. Uiteindelijk is het aan de gemeenten om hun eigen beleid vorm te geven. De provincie houdt hier geen toezicht op maar kan hen wel helpen.
- Verkeersveiligheid is altijd belangrijk en flexibiliteit in de aanpak is altijd nodig. Daarom is de provincie voornemens om niet meer met de huidige trajectaanpak te werken, maar meer integraal te programmeren en vooruit te kijken. Als het echt nodig is zal het college met een investeringsvoorstel naar de Staten komen. Bij ruimtelijke inrichting probeert de provincie de aanpak zo efficiënt mogelijk te houden. De provincie heeft hierin een adviserende en toetsende rol.
- Op de vraag hoe men zorgt voor minder ongelukken en hoe dit verwerkt kan worden in de begroting antwoordt hij dat hetgeen de provincie bedenkt niet altijd in de samenleving het beoogde effect heeft. Men streeft naar nul verkeersslachtoffers maar weet dat men dit niet altijd kan halen. De schoolroutes blijven een belangrijk onderdeel. Hij verwijst hieromtrent naar de uitgebreide Statenbrief en meldt dat het college, indien noodzakelijk, hierop zal terugkomen.
- De pluspakketten zijn begrotingstechnisch mogelijk. De provincie houdt geld over omdat niet alle ritten worden gemaakt en incasseert boetes. Tijdens de coalitieperiode is extra geld uitgetrokken voor ov en de bereikbaarheid van de kleine kernen maar de provincie kan dit niet waarmaken vanwege de rittenuitval, het ziekteverzuim en personeelstekort bij de vervoerders. Financieel is er geen belemmering dus de provincie blijft hier inhoudelijk op drukken. De provincie doet alles wat hij kan maar is gebonden aan de arbeidsmarktomstandigheden.
- Met betrekking tot de Rijnbrug en de OV-busmogelijkheden daar, antwoordt hij dat men dit al tien jaar onderzoekt. Hij is hier vorige week met zijn collega uit Gelderland geweest om dit project zo snel mogelijk te maken. De tidal flow is technisch onderzocht en was toentertijd niet haalbaar. Men verwacht dat het nieuwe ov geen vertraging meer heeft omdat na verbreding van de Rijnbrug op termijn de weg en de capaciteit goed op elkaar aansluiten. De verwachting is dat men hier in de toekomst een hele tijd mee vooruit kan.

De heer Breure beaamt dat de tidal flow onderzocht is, maar nog niet, zoals mevrouw Flink vroeg, in combinatie met een busbaan.

Gedeputeerde Van Schie antwoordt dat het inrichten van een aparte busbaan niet nodig is omdat men niet verwacht dat de bus in de nieuwe situatie, met een verbrede Rijnbrug, capaciteitstekorten heeft. De beperkte capaciteit voor de auto is enorm wanneer men een busbaan aanlegt die niet elk moment van de dag gebruikt wordt. Er zal worden gekeken of op de N413 of op sommige plekken de weginrichting zodanig is dat het vervangen van een bord voldoende is om een geloofwaardige snelheidsverlaging te brengen. Als dat zo is zal men het bord verhangen.

Gedeputeerde Van Schie vervolgt de beantwoording van de vragen:

- Met betrekking tot de westelijke ontsluiting bij Amersfoort, en het landen hiervan in de begroting, antwoordt hij dat de heer Damen bezig is met het ontwikkelen van een alternatief plan. Het restje van de subsidie zal nodig zijn voor andere plannen. Als dit nodig is komt het college terug bij PS voor een besluit hierover.

De heer Wolting vraagt of de plannen van de gemeente Amersfoort door het college gesteund worden.

Gedeputeerde Van Schie antwoordt dat hij intens bestuurlijk overleg heeft met zijn collega in Amersfoort over de wensen en eisen die de provincie heeft over de ontsluiting. Het gesprek is constructief maar men is het niet altijd met elkaar eens. Uiteindelijk is het aan de gemeente om de weg aan te leggen, maar de provincie heeft hieromtrent wensen en eisen omtrent bereikbaarheid van het ov, noodhulpdiensten et cetera. Daar gaat het gesprek over, ook in relatie tot de definitieve plannen na de politieke overwegingen in de gemeenteraad van Amersfoort.

Gedeputeerde Van Schie vervolgt de beantwoording van de vragen:

- Met betrekking tot de vraag of GS het goede voorbeeld geeft met betrekking tot 50% fiets antwoordt hij dat hij dit niet heeft bijgehouden. De dienstauto wordt nauwkeurig geregistreerd maar de fietskilometers niet. Hij staat open voor suggesties omtrent een begrotingsindicator voor het praktisch inrichten hiervan.

De heer Berlijn geeft aan dat men minstens kan verwachten dat GS hierin het goede voorbeeld geeft.

Gedeputeerde Van Schie antwoordt dat waar dit mogelijk is met de fiets naar het werk wordt gegaan, maar dit wordt niet bijgehouden.

De heer Berlijn geeft aan dat het hem erom gaat dat van de inwoners wordt verwacht dat zij de fiets pakken en dat het college het goede voorbeeld moet geven. In het kader van transparantie en vertrouwen is het een mooi gebaar naar de bewoners om dit als GS bij te houden en naar de inwoners te communiceren. Hij wil dit als suggestie aandragen.

Gedeputeerde Van Schie benadrukt dat GS het goede voorbeeld geeft maar dit niet gaat registreren omdat dit praktisch niet valt waar te maken.

Gedeputeerde Van Schie vervolgt de beantwoording van de vragen:

- GS kijkt naar verbindings- en doorfietsroutes buiten de provinciegrenzen. Er wordt gekeken welke barrières interprovinciaal en binnen de provincie kunnen worden beslecht.
- De verkeersslachtoffercijfers klopten niet en hij biedt zijn excuses hiervoor aan. De gegevens zijn afkomstig uit verschillende bronnen en er zullen in het Werkbaarheidsprogramma keuzes worden gemaakt welke bronnen op welke moment worden gebruikt. De provincie heeft de gegevens niet zelf en zal de cijfers altijd bij elkaar moeten harken.
- Met betrekking tot de N233 zal getracht worden de problemen op te lossen met en verbreding. Er liggen nog veel uitdagingen met betrekking tot vergunningen en stikstof. De praktijk en de wens zijn nog niet op elkaar afgestemd maar GS doet zijn best om dit zo snel mogelijk op te lossen.
- Er werd terecht gezegd dat de criteria over tevredenheid niet laten zien dat de mensen die niet in het ov zitten misschien heel ontevreden thuis zitten. GS probeert het algemene beeld van bereikbaarheid te enquêteren maar hierbij is niet alles in beeld. GS zal bij het Bereikbaarheidsprogramma bekijken wat hij kan doen om de indicatoren aan te passen. In de samenleving ziet men dat mensen die afhaken in het ov niet snel weer terugkomen. Het vasthouden van de reizigers is daarom een belangrijk aandachtspunt.
- De BRT-verbindingen Breda-Gorinchem-Utrecht staan vermeld omdat dit een grote overeenkomst is met een andere partij. Er wordt gewerkt aan de BRT Veenendaal-Amersfoort. Hiervoor loopt een scan en dit staat in het netwerkperspectief. Deze verbinding komt er, maar wellicht niet zo snel als werd gesuggereerd in de plaatselijke media. Hij kan hier geen datum aan hangen, maar zal PS informeren zodra hij meer weet.
- Op de vraag omtrent een concessie, en wat te doen wanneer men geen inschrijvers krijgt, antwoordt hij dat het in deze fase, wanneer de concessie loopt, verstandig is hierover zo min mogelijk te zeggen en te speculeren. De situatie in Zeeland is anders dan in Utrecht. Hij kan hier weinig over zeggen totdat er meer nieuws is en adviseert een paar maanden te wachten. Als er een plan B nodig is dan weet men dat het mogelijk is om met de huidige concessieverleners afspraken te maken. Speculeren is echter zinloos omdat de concessie nu loopt.
- GS blijft met de ov-partners zijn best doen voor het bedienen van het buitengebied. In de concessie zitten prikkels ingebouwd om de buitengebieden bereikbaar te houden. Het is de wens van het college om alle inwoners zo goed mogelijk gebruik te laten maken van het ov. De provincie blijft in gesprek met de kleine gemeenschappen om te bekijken wat zij nodig hebben om de bereikbaarheid te optimaliseren.

De heer Van Reenen vraagt hoe men de reizigers die zijn afgehaakt weer wil verwelkomen.

Gedeputeerde Van Schie antwoordt dat dit een opgave is voor de provincie en de vervoerders. Het is echter een lastig moment om het ov te adverteren omdat men nog niet op volle kracht is vanwege de rituitval, ziekteverzuim en personeelstekorten. GS wil even niks doen totdat het product voldoende kwaliteitsniveau heeft. In de praktijk moet blijken of mensen de weg naar het ov weer gaan vinden.

Mevrouw Bikker vindt het omtrent de streefwaarde veiligheid begrijpelijk dat bij verkeersveiligheid soms niet de causaliteit gelegd kan worden met aantallen en wat de provincie doet. Zij vindt het desalniettemin een uitdaging om bij het Bereikbaarheidsprogramma te kijken hoe men de komende jaren het aantal verkeersslachtoffers planmatig naar beneden kan krijgen. Zij adviseert deze uitdaging aan te gaan.

Gedeputeerde Van Schie denkt dat men met het Bereikbaarheidsprogramma naar de toekomst gezamenlijk het gesprek moet aangaan of men de goede dingen doet en wat de effecten hiervan zijn. Dit lijkt hem een goed moment om te bespreken hoe de provincie de verkeersveiligheid wil verbeteren en hoe men dit kan monitoren en de effecten kan zien. Hij voegt naar aanleiding van de vraag van de heer Van Reenen nog toe dat de promotie van het ov niet helemaal wordt stilgelegd, maar de beste reclame voor het ov is het neerzetten van een goed product.

De voorzitter meldt dat hier mee een einde is gekomen aan de eerste termijn en vraagt of er behoefte is aan een tweede termijn. De PvdD, 50PLUS en de ChristenUnie hebben nog vragen.

De heer Travaille heeft een aantal opmerkingen en vragen:

- De PvdD staat achter het Energiedienstencentrum staat, maar wil graag een stap verder. Hij denkt dat dit kan. Wanneer de provincie middelen beschikbaar stelt en helpt met het verlenen van kennis en diensten aan gemeenten moet het ook mogelijk zijn hier voorwaarden aan te stellen, zodat men af komt van het brijblijvende gedeelte. De PvdD wil graag naar een situatie waarin de provincie de gemeente op zijn minst vraagt naar hun doelstellingen, en zich houdt aan die doelstellingen. De provincie kan best iets vragen voor de ondersteuning en inspanning die hij verleent.
- Daarnaast valt het hem op dat er in de provincie veel distributiecentra met grote dakoppervlakten. Het kan niet anders zijn dat het plaatsen van zonnepanelen binnen vijf jaar terug te verdienen is. Hij vraagt de gedeputeerde de ambtelijke organisatie te laten onderzoeken of dit een logische conclusie is waar de provincie meer op zou moeten handhaven.
- In de begroting staat dat een aantal keer bij bedrijven langs wordt gegaan, maar de PvdD wil weten wat dit betekent en hoeveel keer er daadwerkelijk is gehandhaafd. Hij zou hier graag meer informatie over willen ontvangen om grip te krijgen of er sprake is van handhaving of hulp via een gesprek.

De heer Wolting merkt omtrent de westelijke ontsluiting van Amersfoort op dat de provincie hier subsidiebudgetten voor beschikbaar heeft. Amersfoort is in the lead en gaat het gesprek aan met de provincie. Hij vraagt vanuit welke kaders de provincie het gesprek aangaat, ten opzichte van de wensen van de gemeente.

De heer Van Reenen meldt dat in de krant van vandaag staat dat thuiswerken funest is voor bus en trein. Het terug verleiden van mensen naar bus en trein hangt hiermee samen. Hij vraagt of dit tevens onderzocht wordt.

De voorzitter meldt dat overgegaan wordt naar de tweede termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Van Schie.

Gedeputeerde Van Schie beantwoordt de vragen:

- Het kader van het project rondom de westelijke ontsluiting is voor de provincie en gemeente niet anders. De provincie zoekt een goede doorstroming en woningbouwprojecten. De uitstraling van het project op het onderliggend wegennet en de regio gemeenten is eveneens van belang. De gesprekken gaan hierover. Tegelijkertijd is de westelijke ontsluiting en de problematiek van de gemeente qua bereikbaarheid en de groeiopgave niet los te zien van de grotere projecten in de regio. De herijking van de westelijke ontsluiting door de gemeente moet men in de gesprekken zien in het kader van de verhouding van de totaaloplossing voor de groeiambitie en bereikbaarheid van de gemeenten. Binnen deze aspecten vinden de gesprekken tevens over de financiën plaats.
- Uiteraard heeft thuiswerken effect op het ov, maar de provincie streeft er niet naar om mensen de werkvloer op te krijgen. De provincie vindt het fijn wanneer mensen kiezen voor het ov omdat het efficiënter, schoner en duurzamer is. Tevens vraagt het minder investeringen in bijvoorbeeld de weg. Dat thuiswerken een oorzaak is van een verminderde reizigersbehoefte is echter evident.

De heer Travaille vraagt of hij goed hoorde dat de gedeputeerde zei dat het vervoer met het ov duurzamer en schoner vindt dan het autoverkeer. Dit zou heel mooi zijn omdat dit past bij de eerdere inbreng van de PvdD, naar aanleiding van het coalitieakkoord, om duidelijke keuzes te maken in duurzame- en minder duurzame opties.

Gedeputeerde Van Schie antwoordt dat het college dit doet. Er wordt volop ingezet op het gebruik van het ov, en de verschoning van het ov naar emissieloos. Dit zou geen verrassing moeten zijn.

De heer Travaille antwoordt dat het college stelt dat zij een duurzame mobiliteit willen organiseren binnen de provincie, maar tegelijkertijd koppelt de coalitie hieraan vast dat daarbij geen keuzes worden gemaakt in modaliteiten. Dus niet meer van het een en minder van het ander. Hij hoort de gedeputeerde echter duidelijk zeggen dat het college de auto ziet als meer vervuilend dan het ov. Betekent dit dat er meer wordt ingezet op v-gebruik en minder op auto-gebruik?

Gedeputeerde Van Schie antwoordt dat het college van mening is dat er keuzevrijheid is. De keuze om niet te reizen is eveneens aan de reiziger. Met de nieuwe concessie en het emissieloos vervoer is het ov waarschijnlijk een van de schoonste vervoersmiddelen, maar de fiets en de auto kunnen ook heel schoon zijn, en soms is dit de enige optie die mensen hebben. Hij ziet weinig verschil tussen hetgeen hij hier zegt en wat er in het coalitieakkoord is afgesproken.

De voorzitter geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen

Gedeputeerde Van Essen beantwoordt de vragen:

- Omtrent de vraag over doortrekking naar dit jaar van subsidies, versus materiele lasten antwoordt hij dat dit weer wordt doorgetrokken in lijn van de oorspronkelijke begroting voor dit jaar. Er is € 8 miljoen voor subsidies en € 3,5 miljoen voor materieel budget.
- Omtrent de handhaving van bedrijven en de verduurzaming van de bebouwde omgeving antwoordt hij dat gemeenten worstelen hoe zij hier invulling aan moeten geven. Hij merkt dat de ondersteuning van de provincie hierbij actiegericht is en meer dan welkom. Een situatie waarbij er alleen afspraken met gemeenten wordt gemaakt zonder facilitering van de versnelling zou weinig opleveren. Tegelijkertijd is het erg nuttig dat gezamenlijk de voortgang in beeld wordt gebracht. Wanneer de provincie afspraken maakt (zoals de isolatievouchers) bekijkt hij of de maatregelen uitgevoerd worden.
- Ten aanzien van de handhaving van de besparingsverplichting bij bedrijven antwoordt hij dat verreweg de meeste bedrijven (ongeveer 5000) in de provincie vallen onder gemeentelijk gezag. Voor 60 bedrijven is de provincie het gezag. De provincie ondersteunt en stimuleert de gemeenten om de handhaving voor de energiebesparende verplichting meer impuls te geven. Dat lukt goed. Wanneer een bedrijf niet aan de eisen voldoet worden er afspraken gemaakt tot naleving. Lange tijd gebeurde de handhaving slechts beperkt, maar dit is dit jaar sneller opgeschaald dan vorig jaar werd gedacht. Dit betekent dat er serieus invulling wordt gegeven aan de handhaving.

De voorzitter concludeert dat dit de beantwoording was in de tweede termijn. De FAC heeft verzocht om dit punt in de Staten te agenderen als een normaal debat. De Commissie M&M is het hiermee eens.

Er volgt een schorsing van 5 minuten

11. SB proces vervolg windenergie

De voorzitter meldt dat er acht insprekers zijn. In het verleden is afgesproken dat een dergelijke Statenbrief automatisch in de commissie komt. Er wordt niet met opwaardeerders gewerkt. Na de inspraakronde krijgen de fracties het woord op volgorde van grootte.

De heer Vink spreekt in namens www.tegenwindzijderveld.nl. De presentatie is terug te vinden in deze [bijlage](#)

De heer G. Ritsema spreekt in namens Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU).

De heer Thonon spreekt in namens Energie van Utrecht (de koepel van Utrechtse energiecoöperaties).

De heer Hordijk spreekt in namens Energiecoöperatie Woerden Energie ([presentatie](#))

De heer Reijn en de heer Broos spreken in namens Veenwind. De inspraaktekst is terug te vinden in deze [bijlage](#)

Mevrouw Verhoef spreekt in namens Burgercoöperatie De Windvogel.

Mevrouw Swellengrebel spreekt in namens Windalarm, regio Amersfoort. De inspraaktekst is terug te vinden in deze [bijlage](#)

De voorzitter bedankt de insprekers en informeert of er vragen zijn.

Mevrouw Matser merkt op dat mevrouw Verhoef erover sprak dat procedures versneld moeten worden en vraagt aan welke procedures zij hierbij denkt.

De heer Borger vraagt de sprekers wat volgens hen de specifieke locaties zijn en of zij de criteria kunnen aangeven waarop kan worden gekozen.

De heer Van Reenen merkt op dat de heer Vink schema's had van Duitsland en vraagt of hij ook dergelijke schema's heeft van Nederland. De heer Hordijk heeft het over de gemeente Woerden en hij is benieuwd naar het oordeel van de gemeenteraad over zijn presentatie. Hij vraagt of Mevrouw Swellengrebel daadwerkelijk denkt dat windmolens geen bijdrage leveren aan de energietransitie van Nederland.

Mevrouw Hoek vraagt mevrouw Swellengrebel waarom zij het er niet mee eens is windturbines in Utrecht wel nodig zijn.

Mevrouw Van den Broek heeft een aantal vragen:

- Kan de heer Vink toelichten waarom hij factor 4 discutabel vindt? En welke feiten waren niet juist weergegeven in de grafiek op pagina 4?
- Naar welk onderzoek van PBL verwijst de heer Ritsema? De provincie kent juist onderzoeken van het PBL waar het merendeel van de maatregelen juist niet aantoonbaar effectief zijn, en slechts enkele plausibel.
- Hoe kijkt Windalarm aantegen het Participatieplan dat op de agenda staat, en wat zij bedoelt mevrouw Swellengrebel met omkering van bewijslast?

De heer Vermaat heeft een aantal vragen:

- Heeft de heer Ritsema een verklaring waarom in de provincie Utrecht de minste windmolens staan van Nederland?
- De heer Verhoef gaf aan dat het subsidieproces lang duurt. Heeft hij zicht hoe dit versneld zou kunnen worden en tegen welke strubbelingen loopt hij aan?
- De heer Thonon noemde een paar zaken met betrekking tot het lokale eigendom. Is er een definitie bekend die de provincie zou kunnen gebruiken?
- Welke afstand zou voor mevrouw Swellengrebel een ideale afstand voor een windmolen zijn?

De heer Berlijn heeft een aantal vragen:

- Wat is volgens mevrouw Verhoef de definitie van 50% lokaal eigendom?
- Hem bekruipt het gevoel dat er, behalve de noodzaak iets goeds te doen voor het klimaat, een financieel belang speelt. Kan een van de insprekers hier iets over zeggen?
- Een spreker wilde dat alle processen versneld werden. Waarom moet het versneld worden wanneer men al een hele tijd bezig is om alles zorgvuldig te regelen? Men moet ook in gedachten nemen dat er veel lokale weerstand is. Wanneer men de processen versneld wordt deze weerstand alleen maar groter.

Mevrouw Welschen heeft een aantal vragen:

- Kan de heer Vink in een of twee zinnen zijn advies aan PS geven?
- Mevrouw Swellengrebel meldde dat zij voor duurzame energie is. Wat zijn volgens haar organisatie andere oplossingen voor duurzame energieopwekking?
- Hoe definieert mevrouw Verhoef lokaal eigendom?

De heer Limmen heeft een aantal vragen:

- De heer Horndijk pleit voor lokaal eigendom. Denkt de heer Thonon dat de provincie snel genoeg tempo kan maken zonder gebruikmaking van andere partijen?
- Heeft mevrouw Swellengrebel een alternatief?

Mevrouw Van der velde heeft een aantal vragen:

- Zijn de grafieken van de heer Vink met de stroomopbrengst ergens terug te zien? Kan hij uitleggen hoe het zit met de factor 10 verbetering die wel haalbaar is?
- Komen de voorstanders van windturbines te wonen in de buurt van een grote windturbine?
- Krijgt het NMU subsidie van de provincie Utrecht, en zo ja hoeveel?
- De provincie Utrecht is een van de kleinste- en drukst bevolkte provincies in Nederland met 1560 km² en 1916 inwoners per km². Hoe redelijk vindt de NMU het dat de provincie dwang op gaat leggen bij het plaatsen van windmolens, terwijl er veel inwoners zijn die hier niet naast- of in de buurt willen wonen.
- Zij heeft voor de heer Thonon en mevrouw Verhoef een aantal vragen:
 - Hoe dicht woont u zelf op een windmolenpark?
 - Hoeveel mensen wonen dicht op het park?

- Zijn deze mensen lid van uw coöperatie?

De heer Wolting heeft een aantal vragen:

- Zijn er, in het kader van garantstelling, de nodige contacten zijn tussen Energie van Utrecht en de provincie, en hoe loopt dit?
- COVRA wil op sommige locaties een gat in de grond boren en daar kernafval opslaan. Is de heer Vink bereid om in plaats van een windmolen een kernafvalopslag binnen zijn dorp te accepteren?
- Nederland moet naar een CO2-neutrale energieopwekking. Wat is voor de sprekers het alternatief voor windenergie?

De voorzitter geeft het woord aan de heer Vink voor de beantwoording van de vragen:

De heer Vink beantwoordt de vragen:

- Hij weet niet of Zijderveld de juiste plek is voor kernafval. Voor kernafval zijn prima opslaglocaties. Het maakt zijns inziens niet veel uit of dit 10- of 100 kilometer van zijn woning is. Veilig is het volgens hem wel.
- Op de vraag wat zijn alternatieven vindt hij kleine kerncentrales in de provincies een prima oplossing of hele grote kerncentrales op plaatsen zoals Borsele. Een kerncentrale is goed voor meer dan 1000 windturbines van het formaat dat staat bij Autena.
- Met betrekking factor 10 antwoordt hij dat bij energie uit zon het stroomnet gemiddeld met 10% wordt belast. De rest van de capaciteit wordt gereserveerd voor stroompieken op zonnige dagen. Stroom geproduceerd door centrales is precies te regelen. Een moderne kerncentrale start men binnen een halve dag op en een gascentrale binnen enkele minuten. Er is geen sprake van pieken in de productie waarmee men nagenoeg op 100% van de tijd dat men kan leveren uitkomt. 100% is factor 10 van 10%.
- De grafieken zijn zeker nagelezen. Op de site staat zijn presentatie die gedownload kan worden. Onderaan elke pagina staat een link. Met name de linkjes naar energycharge zijn de linkjes waarop men kan zien wat er gebeurt op energiegebied waardoor duidelijk wordt dat men, naast windturbines en zonne-energie, veel andere bronnen nodig heeft om door te leveren.
- Zijn advies is om in ieder geval niet windturbines te misbruiken voor het idee dat men hierdoor balans creëert, dan wel netprogressie opwekt. In de rapporten vindt men nergens het advies om windturbines te plaatsen. Er zijn wel andere adviezen zoals het koppelen van netwerken, het limiteren op productie, batterijen et cetera.
- Bij de belasting factor 4 rekent men met 10% bij een gemiddelde belasting met stroom in het geval van zon en 30% bij een belasting met wind. Om aan factor 4 te komen worden deze getallen bij elkaar opgeteld, waarbij er kennelijk vanuit wordt gegaan dat de opbrengst uit wind niet tegelijkertijd met zon wordt opgewekt. Dit blijkt niet waar te zijn en hij heeft dit in de grafieken energycharge laten zien.
- In de grafiek op pagina 4 stonden oude gegevens uit 2020 terwijl er recente gegevens zijn van 2022. Daarom heeft hij gezocht naar de brondata. Hieruit bleek dat de getallen in de linker kolom geen gigawatt uren betreft maar gigawatts. Dit scheelt een factor 700, en het zegt iets over de deskundigheid van de opsteller van de grafiek. In dezelfde grafiek staat dat het windenergie betreft. Volgens hem moet men dan zowel wind op land als op zee meetellen. Wind op zee wordt in de grafiek niet meegeteld waarmee men veel laat liggen. Wanneer men de grafiek van 2023 tot heden hierbij haalt ziet men dat de tweede piek, die in de grafiek van 2020 in het najaar lag, in 2023 in juli ligt. Hiermee krijgt men een stapeling van opbrengst.
- Bij de keuze van locaties is wat hem betreft is de gezondheid van de omwonenden het belangrijkste. Een rode draad in alle rapporten is dat de absolute ondergrens tien keer de masthoogte is van een windturbine. Hij vindt dit een basisuitgangspunt, waarbij onderzocht mag worden of dit voldoende is.

De heer Ritsema beantwoordt de vragen:

- Het rapport van het PBL is de klimaat- en energieverkenning 2023. Hieruit blijkt dat voor het eerst sinds 1990 mogelijk is om de doelen (55% CO2-reductie in 2030) te halen. Iedereen moet dan wel meewerken anders lukt dit niet. Hij zal het rapport toesturen.
- Hij heeft niet onderzocht waarom in Utrecht minder windmolens staan. De reden is niet dat het te dichtbevolkt is. Hij denkt dat het vooral een kwestie is van politieke onwil. Vooral bij gemeenten en voorgaande provinciebesturen was er onvoldoende wil om dit van de grond te tillen. Gelukkig is er nu een kans om een inhaalslag te maken. Hij vindt dat het bestuur en de coalitie hier goed mee bezig is en roept allen op dit te ondersteunen.
- Er is zeker een financieel belang omdat met windmolens best veel geld wordt verdiend. De prijzen gaan mee met gas en andere vormen van energie. Een energiecorporatie heeft geen winstoogmerk en verdeelt het verdiende geld voor publieke doelen. Dit geld komt weer bij de lokale bevolking terecht. Bij een commerciële ontwikkelaar verdwijnt het geld naar het buitenland en is er meer weerstand. Daarom is het van belang de financiën op non commerciële basis te regelen zodat het geld naar de gemeenschap stroomt, waardoor de acceptatie van windprojecten toeneemt.

- De subsidie voor de NMU komt van de provincie. Het betreft een programmasubsidie van € 350.000 over vier jaar. Hier zijn concrete werkafspraken voor gemaakt waar de NMU zich scherp aan moet houden en over rapporteert. Zijn werk als inspreker wordt niet door de provincie gesubsidieerd en komt uit andere bronnen. De NUM houdt dit gescheiden.
- Hij wil de vraag omtrent de redelijkheid van het opleggen van dwang aan gemeenten die geen windmolens willen plaatsen omdraaien: Hoe redelijk is het tegenover de gemeenten die wel meedoen om de andere gemeenten vrij te laten? Je creëert een oneerlijke situatie wanneer gemeenten niets hoeven te doen. Iedereen moet zijn verantwoordelijkheid nemen en hij vindt het oneerlijk wanneer gemeenten achteroverleunen terwijl andere gemeenten wel inspanning leveren en hun nek uitsteken. Natuurlijk maken in elke gemeente mensen bezwaren tegen windenergie en met deze mensen gaat de NMU in gesprek. Als bestuurder moet men het lef hebben een afweging te maken en toch zaken te gaan doen, ook al is niet iedereen het hiermee eens. Er zijn in zijn ogen te veel bestuurders die even niets doen om gedoe te voorkomen en hun verantwoordelijk niet willen nemen. Voor dit soort bestuurders vindt hij het redelijk dat er dwang wordt opgelegd.

Mevrouw Van den Broek heeft een punt van orde omdat zij zich stoort aan de opmerking dat sommige gemeenten niets doen en achteroverleunen.

De voorzitter antwoordt dat dit geen punt van orde is.

De Ritsema vervolgt de beantwoording van de vragen:

- Hij woont in Amsterdam en de gemeente heeft plannen om 14 windmolens neer te zetten. Een of meerdere daarvan komen bij hem in de buurt en hij zal ze met open armen ontvangen.

De heer Hordijk beantwoordt de vragen:

- Op de vraag hoe de gemeenteraad van Woerden denkt over de plannen van Energiecoöperatie Woerden Energie antwoordt hij dat er een thema-avond is geweest om uitgebreid met de raad te spreken. Dit is zeer positief ontvangen. De gemeenteraad is het niet met alle plannen eens, maar de belangrijkste bedoeling was dat Energiecoöperatie Woerden Energie zijn verhaal kon vertellen en in discussie kan gaan met de verschillende partijen om een bijdrage te kunnen leveren aan de energietransitie.
- Hij heeft geen suggesties voor het oplossen van de strubbelingen in subsidieaanvragen. Hij heeft de aanvraag niet zelf in behandeling genomen, maar het is een complex proces om dit voor elkaar te krijgen. De heer Thonon is specialist op dat gebied.

De heer Kamp merkt op dat de eerste vraag aan de heer Hordijk werd toebedeeld aan D66. Deze vraag is echter niet van D66 afkomstig. Deze vraag kwam van 50PLUS.

De heer Thonon geeft antwoorden op de vragen van de SGP en UtrechtNu!:

- Er is geen definitie van lokaal eigendom. In het Klimaatakkoord wordt gemeld dat men moet streven naar 50% lokaal eigendom. Het is aan de Staten om het beleid vast te stellen. De gemeenten De Bilt en De Ronde Venen geven het goede voorbeeld op het gebied van zonne-energie omdat zij heel duidelijk hebben gedefinieerd wat zij aan lokaal eigendom vinden. Wellicht kan de provincie hiernaar kijken en hij kan de twee documenten aan de griffie sturen.
- Hij heeft de subsidie voor Woerden Energie aangevraagd en het proces duurt heel lang. Vorig jaar januari heeft hij het eerste gesprek gehad met de ambtenaar en dit jaar in maart heeft Woerden Energie de subsidie gekregen, terwijl hij de aanvraag vorig jaar in augustus heeft ingediend. Men is een jaar bezig met het krijgen van de subsidie. Dit heeft vermoedelijk deels te maken met de capaciteit bij de provincie omdat er onvoldoende mensen zijn om de subsidies te behandelen. Er zitten zes weken tussen het aanvragen en het krijgen van een ontvangstbevestiging.

De heer Dekker snapt de tijdtabel die de heer Thonon geeft niet. De heer Thonon zal dit buiten de vergadering toelichten.

De heer Thonon vervolgt de beantwoording van de vragen:

- Energiecorporaties worden door de EU gezien als bedrijf en getoetst aan de Europese staatssteunregels. Dit is vreemd omdat de meeste corporaties met vrijwilligers werken.
- Er is inderdaad een financieel belang. Wanneer een windmolenpark verlies maakt krijgt het ooit een lening om windmolens neer te zetten. Energiecorporaties zijn niet uit op winst. De leden van energiecorporaties willen vooral veel groene energie opwekken. De overblijvende winst gaat naar de omgeving, de leden en de klanten. Energiecorporaties willen graag energie verkopen tegen kostprijs zonder winst te maken omdat de energie daardoor goedkoper wordt. Een voorbeeld hiervan is Corporatie Betuwewind die met de hoge stroomprijzen veel extra opbrengsten heeft gekregen. Zij hebben de opbrengst teruggegeven aan de klanten en de leden, en € 300.000 extra gestort in een lokaal

fonds op de € 300.000 die zij al hadden toegezegd voor lokale projecten. In totaal hebben zij € 1,5 miljoen gegeven aan lokale projecten. Bij een commerciële ontwikkelaar gaat al het geld naar de hoofdkantoren in het buitenland.

- Energiecoöperatie Woerden Energie is een koepel van energiecorporaties en heeft zelf geen park. Helaas woont hij niet vlakbij een windpark. Wanneer dit wel zo zou zijn zou hij, zonder lid te zijn van de coöperatie, mee kunnen profiteren met het park. Als mensen in de buurt wonen mogen zij meeprofiteren van de opbrengsten.

Mevrouw Van der Velde geeft aan dat hij heeft gevraagd hoe dicht de heer Thonon zelf bij een windpark woont, en hoeveel mensen er op de windparken van zijn corporatie wonen. Hoeveel van deze mensen zijn lid van zijn corporatie?

De heer Thonon antwoordt dat Energiecoöperatie Woerden Energie een koepel is van corporaties. De koepels zijn lid en niet de individuele mensen. Hij kan deze vraag daarom helaas niet beantwoorden. Het dichtstbijzijnde windpark dat bij hem wordt gebouwd is Rijnenburg en dit is voor hem 20 minuten fietsen. Hij woont in de stad en daar is het niet mogelijk om windmolens te bouwen.

De heer Thonon vervolgt de beantwoording van de vragen:

- Omtrent de garantstelling heeft de corporatie contacten bij de ambtenaren. De Staten stellen de kaders vast en daarom doet hij deze inspraak, met het verzoek dit mee te nemen in de behandeling.
- Op de vraag of men met deze aanpak op tijd de energietransitie kan realiseren antwoordt hij dat hij niet tegen marktpartijen is. De leden werken hiermee samen, maar hij denkt dat het leveren van windenergie 100% lokaal kan en noemt een aantal voorbeelden van windparken die 100% lokaal zijn. Deze parken zijn er sneller gekomen dan met een commerciële ontwikkelaar.

De heer Reijn meldt dat aan hem geen specifieke vragen zijn gesteld.

Mevrouw Swellengrebel beantwoordt de vragen:

- Aan de opbrengst wordt meebetaald door alle burgers met belastinggeld via de subsidie. Dus andere mensen betalen mee aan de winst.
- De opbrengst zou naar de omgeving gaan maar wordt voornamelijk besteed aan de mensen in het dorp, waar niet degenen wonen die last hebben van de windmolens. Wanneer men ziek wordt van windmolens gaat geld niet helpen.
- In vergelijking met wind op zee waait het altijd wel ergens hard en werken de landen samen zodat zij energie kunnen uitwisselen. De aanvoer naar land is daardoor gelijkmatiger. Wanneer er gaten vallen in de windopbrengst moet er steeds weer een kolen- of gascentrale aan. Door windturbines te plaatsen in Utrecht waar het weinig waait is er veel meer CO₂-uitstoot nodig om het net regelmatig te krijgen. De wind op land zorgt voor pieken waardoor de energieprijzen soms negatief wordt en de businesscase op zee schaaft, terwijl de productiekosten van wind op zee veel lager liggen.
- Met betrekking tot de suggestie dat gemeenten achteroverleunen, en dat men daarom gelijke monniken gelijke kappen moet doen, meldt zij dat dit is opgezet als een bottom up proces. Van onder naar boven kunnen mensen meedoen aan de energietransitie. Het is daarom onlogisch om top down als provincie te gaan overrulen.
- Er werd gemeld dat 10 x de hoogte een ideale ondergrens is om de afstand tot een windmolen te bepalen. Van grote windparken, zoals Het Spui, is bekend dat binnen het eerste jaar de helft van de omwonenden van ellende verhuisd is. Dit geeft aan dat dit niet lekker loopt. Niet iedereen kan inschatten of hij/zij er last van gaat krijgen. De boer die graag turbines op zijn land wilde hebben bleek er zelf niet tegen te kunnen. Hij heeft een nieuw huis gebouwd met muren van 1,5 meter dik.
- Het klimaatprobleem is wereldbreed. Waarom zou men dit binnen een provincie of gemeente kunnen oplossen? Er is een verschil tussen energie- en klimaatneutraal. Men moet klimaatneutraal worden. Dit betekent dat men geen fossiele energie meer gebruikt. Groene energie kan men importeren en dit is zelfs goedkoper. Waterstof wordt bijvoorbeeld wereldwijd goedkoper en is gemakkelijk te importeren. Nu gaat men ervan uit dat alle energie die in Nederland wordt gebruikt in Nederland zou moeten worden opgewekt. Men kan zich afvragen of dit nodig is. De kunstmestindustrie produceert bijvoorbeeld 80% voor de export en is alleen voor het goedkope gas naar Nederland gekomen. Voor hun is het goedkoper om meteen de grondstof ammoniak te importeren. Europa heeft al besloten dat 50% waterstof geïmporteerd moet gaan worden. Er gaat momenteel veel Nederlandse energie naar de internationale scheepvaart. De internationale scheepvaart zal erg gaan afnemen omdat er geen benzine meer hoeft te worden aangevoerd. Zo zijn er nog veel meer alternatieven die door TNO op een rij zijn gezet in het kader van de Werkgroep Extra Opgaven. Zij kwamen tot de conclusie dat Nederland over tweemaal zoveel energie kan beschikken als wat extra nodig zou zijn voor de extra opgaven. Dit zinnetje is door de NVDE eruit gehaald en vervangen door een wollig stuk tekst. Vervolgens is ervoor gekozen om maar één scenario op te schrijven waarbij er meer windenergie op het land nodig zou zijn.

- Met omkering van de bewijslast bedoelt zij dat er eerst bewezen moet worden dat iets veilig is voordat het op de markt kan komen. Voor de klimaatcrisis is dit niet nodig. Er kan van alles op de markt komen terwijl niet hoeft te worden bewezen dat dit veilig is. Wanneer burgers hiertegen protesteren moeten zij van de rechter ineens wetenschappelijk bewijzen dat iets onveilig is. Zij vindt dat de exploitant eerst wetenschappelijk moet bewijzen dat iets veilig is voordat het er mag komen. Het RIVM hoeft zich niet te houden aan de eisen van een universiteit qua wetenschappelijkheid. Zij hoeven geen anonieme peer review te laten doen voordat zij een rapport uitbrengen. Dit moeten wetenschappers en burgers die iets moeten bewijzen wel.
- Het Participatieplan is een enquête. De vragen zijn bij enquêtes vaak dermate sturend dat het vrijwel onmogelijk is dat de uitkomst is dat mensen tegen windturbines zijn. Er worden honderd burgers geselecteerd die mogen kiezen welke locatie het minst schadelijk is. Dit is een sturende vraag waarbij men niet kan zeggen dat het niet kan. De participanten worden eerst gevoed met onjuiste informatie en worden vervolgens gepamperd. Daarna mogen zij kiezen uit slechte oplossingen. Het hele Participatieplan vindt zij het afschuiven van verantwoordelijkheid op de burgers. De provincie moet zelf een keuze maken en voor de burgers opkomen.
- Op de vraag waarom zij het niet met M&M eens is dat windturbines in Utrecht nodig zijn antwoordt zij dat dit bij het antwoord hoort waarom zij denkt dat windturbines geen bijdrage leveren.

Mevrouw Verhoef beantwoordt de vragen:

- Men kan procedures versnellen in het vergunningetraject. Hopelijk gaat de Omgevingswet hiervoor kansen bieden. Momenteel moeten de initiatiefnemers zes- tot tien loketten af om alle vergunningen rond te krijgen. Als dit beter gecoördineerd zou zijn bij de verschillende overheden, of bij één overheid zou loggen zou dit veel werk schelen en snelheid geven in het proces. Momenteel ziet men dat bij procedures achteraf nieuwe gesprekken worden aangevraagd over vergunningen, terwijl er al heel lang iets op de rit is. De coördinatie zou veel beter kunnen. Daarnaast is in het participatietraject versnelling mogelijk. Dit zou men kunnen combineren met het MER-traject. Deze rapportage moet men als initiatiefnemer uitvoeren met de bewijslast dat een windpark voldoet aan alle gestelde normen. Het is een zeer uitgebreid onderzoek, maar ook een communicatiemiddel dat men zou kunnen inzetten voor de participatieprocessen. Dit wordt bij verschillende windparken al gedaan en versnelt de procedure enorm omdat men inhoudelijker kan praten over het windpark met de omwonenden, aangezien de onderzoeksresultaten al bekend zijn. Zij adviseert om de participatie vooraf te schrappen en meten tijdens de project MER-fase te doen.
- De vraag wat lokaal eigendom betekent is al deels beantwoord. Zij wil hieraan toevoegen dat het betekent dat dit in handen is van burgers die daadwerkelijk aandeel hebben in het wind- of zonnepark. Zij hebben een financieel projectaandeel en zeggenschap in de bv. Het belangrijkste van lokaal eigendom is dat de zeggenschap is geregeld, zodat de omwonenden en leden van de corporatie kunnen bepalen dat het een goed windpark wordt.
- Zij denkt omtrent het financieel belang dat burgers een financieel risico nemen voor het klimaat. Zij stappen vroegtijdig in duurzame ontwikkelingen en leggen hier hun eigen geld in. Dit is vaak meer dan de aangevraagde subsidies; zeker in de laatste fase waarin turbines worden aangekocht nemen zij een groot financieel risico. De vraag is vaak of er voldoende businesscase uit gaat komen voor de rendementen. De huidige businesscases zijn niet zo gunstig meer omdat de prijzen van staal en andere grondstoffen stijgen. De burgers nemen eigenlijk een groot financieel risico.
- De Windvogel denkt zeker dat er voldoende tempo gemaakt kan worden met coöperaties en werkt ook samen met commerciële partijen. De Windvogel moet hier pragmatisch in zijn. Als het kan en er is een lokale coöperatie aanwezig die het volledig kan ontwikkelen dan heeft dit de voorkeur. Wanneer er een commerciële partij is die mee wil helpen en de coöperatie heeft onvoldoende mankracht dan is dit een welkome aanvulling.
- Zij woont nog niet dicht bij een windmolen, maar pleit al heel lang voor windenergie. Zij zou door drie windparken omringt willen worden.

De voorzitter meldt dat de tijd krap is. Bij punt 12 zijn nog twee sprekers. Het voorstel is om agendapunt 13, 14 en 15 door te schuiven naar de volgende vergadering.

Mevrouw Bikker vindt dit niet respectvol ten opzichte van de sprekers. De sprekers zitten al heel lang te wachten. Zij stelt voor om de N199 toch te behandelen. Zij zou de punten met sprekers voorrang willen geven.

Mevrouw Van den Broek adviseert om alle sprekers aan het woord te laten komen en de commissie zich te laten beraden op de volgende vergadering.

De voorzitter resumeert dat het voorstel is om de sprekers achter elkaar aan het woord te laten, met het risico dat agendapunt 11 (de kant van de commissie) naar de volgende vergadering gaat.

Mevrouw Veen wil graag de reflectie van de gedeputeerde op de sprekers bij punt 11 als afronding van het agendapunt en het vervolg van het startgesprek.

Gedeputeerde Van Essen adviseert om een extra commissievergadering te beleggen en niet de volgende commissievergadering af te wachten.

De heer Limmen onderschrijft het verzoek van gedeputeerde Van Essen omdat spoed en snelheid geboden is.

De heer Fiscalini adviseert om agendapunt 11 af te maken en te kijken hoe ver men komt.

Desgevraagd legt de voorzitter uit dat er wel een reactieronde komt op de insprekers.

Gedeputeerde Van Essen geeft aan dat aan agendapunt 11 het Participatietraject hangt. Dit staat klaar om morgen te starten en hij adviseert om agendapunt 11 vandaag te doen.

De voorzitter stelt voor om verder te gaan met agendapunt 11. De commissie bespreekt dit.

Mevrouw Bikker snapt niet wat er gebeurt. Volgens haar was besloten om de insprekers voorrang te geven.

De voorzitter inventariseert of men het eens is dat de insprekers eerst aan het woord komen en daarna verder te gaan met agendapunt 11. De commissie stemt hiermee in.

Vervolg agendapunt 11 na de behandeling van agendapunten 12 en 13:

De voorzitter meldt dat het agendapunt wordt behandeld in één termijn en dat na de inbreng van de commissie GS aan het woord komt. Hij geeft het woord aan de fracties in volgorde van grootte.

Mevrouw Bikker vraagt of de voorzitter kan aangeven hoelang de vergadering nog gaat duren. Zij heeft gerekend op een einde om 18.00 uur.

De voorzitter antwoordt dat agendapunt 11 wordt afgemaakt. De opwaardeerders van agendapunt 12,13,14 en 15 komen bij de volgende commissievergadering aan het woord.

Mevrouw Bikker meldt dat er veel te zeggen is over dit onderwerp. Uit de bijdrage van de heer Vink blijkt het nut en noodzaak van netcongestie. Er zijn zorgen van gemeenteraadsleden met betrekking tot het projectbesluit en het participatietraject. Daarnaast zijn er de welbekende zorgen van inwoners met betrekking tot gezondheid en welzijn, waarover is gesproken door mevrouw Swellengrebel. BBB begrijpt niet dat collega's en het college willen doordenderen op deze rijdende trein, ondanks alle redenen die er zijn om dit niet te doen. Stop ermee! Wat BBB betreft zou het vervolg van het proces windenergie moeten zijn dat men stopt met het plaatsen van windturbines. De provincie moet gemeenten niet dwingen dingen te doen die een bijdrage leveren aan het probleem van netcongestie en bijdragen aan schade van mensen, dieren, milieu, natuur en biodiversiteit.

Mevrouw Matser vraagt of BBB van plan is om het bod te gaan realiseren.

Mevrouw Bikker vervolgt haar bijdrage:

BBB is van mening dat het okay is om de lokale doelen wat betreft zon- en windenergie op papier niet te halen, aangezien de landelijke doelen volgend jaar zo goed als zijn behaald. BBB laat voortschrijdend inzicht meewegen in de beslissingen en gaat onderzoek doen naar het inzetten van andere energiebronnen die wellicht minder belastend zijn voor de gezondheid en omgeving. Er is nog geen uitnodiging gekomen voor een informatiesessie waarin deze alternatieven worden besproken. Dit zou in het najaar (september) worden georganiseerd. Zij vraagt wanneer dit staat gepland.

Mevrouw Matser bedankt voor de infosessie en het handboek. De klimaatcrisis is GroenLinks uit het hart gegrepen en de vergroening van de energievoorziening is de oplossing die men hiervoor in handen heeft. Het is belangrijk te stoppen met het verbranden van fossiele brandstoffen om aan elektriciteit te komen. De restdoelen worden tot nu toe niet gehaald en het is belangrijk dit wel te halen. Hiervoor moet de balans in orde zijn. Om de balans op orde te maken is er een projectbesluit nodig. Het blijkt dat gemeenten hiervoor niet zelf de handschoen oppakken. De gemeenten krijgen de mogelijkheid om de komende maanden met MER in handen zelf te gaan kijken naar locaties om projecten in te gaan passen. Zij is trots dat de provincie deze stap vooruit durft te gaan zetten, dat gemeenten de ruimte krijgen om zelf met plannen te komen; en dat de provincie zich hard blijft maken om het bod van 2,4 terawatt in Utrecht te realiseren, en hopelijk ook de 55% CO2-reductie. Het is de vraag of dit lukt aangezien het elektriciteitsverbruik in de provincie toeneemt. Het is bij uitstel de taak van de provincie ervoor te zorgen dat men een betere balans haalt. Het is een gemeente overstijgende afweging om ervoor te zorgen dat er geen netcongestie plaatsvindt, en dat er ruimte overblijft voor burgers om bij te dragen aan de energietransitie door ervoor te zorgen dat er ruimte blijft voor particuliere initiatieven. Zij vraagt de gedeputeerde of zonneweides bij gemeenten in het geding kunnen komen met burgers die zelf zonnepanelen plaatsen, en hoe de provincie

hiermee wil omgaan. Zij geeft een compliment voor de uitgebreide beantwoording omtrent het participatietraject. De wijze waarop dit gaat gebeuren belooft een fantastisch traject.

De heer Fiscalini vraagt wat een betere balans inhoudt. Volgens hem is het streven 1 terawatt energie. Dit is geen harde eis en kan zomaar 0,1 worden. Vindt mevrouw Matser dit ook prima?

Mevrouw Matser antwoordt dat het eerste doel is de duurzame opwek te halen. 0,1 terawatt kan, maar praktisch gezien weet men dat dit niet zo is. Het is goed hier helder over te zijn. Er is nu al netcongestie. Laat men er niet voor zorgen dat nieuwe projecten zorgen voor de verdere congestie. Zij heeft een vraag gesteld over een betere balans omdat 1 terawatt niet genoemd werd in het Coalitieakkoord. In de technische beantwoording bleek dat een goede balans eigenlijk 50/50 is. Zon en wind vullen elkaar aan en de beste balans is 50/50.

Mevrouw Van den Broek heeft van de sprekers omtrent de balans een heel ander verhaal gehoord.

Mevrouw Matser antwoordt dat verschillende waarheden langs zijn gekomen. Zij kent de rapporten niet van de heer Vink, maar wat haal opviel aan de plaatjes is dat zijn vergelijking over verschillende dagen ging. Het gaat echter ok om de balans tussen de verschillende seizoenen. Zij zou zijn materiaal beter moeten bestuderen. De BBB heeft vragen gesteld over die balans. Uit onderzoeken van TU-Delft wijzen niet uit dat hiervoor meer ruimte nodig zou zijn op het net.

Mevrouw Welschen geeft aan dat mevrouw Matser meldt dat 50/50 nodig is. Op welke gegevens baseert zij dit?

Mevrouw Matser antwoordt dat zij niet heeft gezegd dat dit nodig is. Zij heeft in de technische vragen gevraagd wat een goede balans is en daar werd 50/50 geantwoord.

De heer Fiscalini geeft aan dat men tevens netcongestie krijgt bij windturbines en bij 50/50 kan dit ook nog steeds. Het zou wenselijker en democratischer zijn wanneer de provincie zonnepanelen bij gemeenten zou honoreren wanneer hiervoor democratisch is gekozen. Het netcongestieprobleem gaat men toch wel krijgen.

Mevrouw Matser antwoordt dat dit precies is waar het om gaat. Te veel gemeenten zeggen dat zij veel willen gaan doen met zon. Voor zon heeft men meer ruimte nodig op het net. Bovendien is er in bepaalde maanden een tekort. Juist daarom moet men een balans creëren tussen zon en wind.

De heer Fiscalini merkt op dat het gaat om democratie. Wanneer een democratisch gekozen bestuur voor iets kiest kan de provincie hier niet overheen stappen.

Mevrouw Matser vindt het juist mooi dat in het plan dat voorligt gemeenten zes maanden extra wordt gegeven om er zelf voor te zorgen dat de plannen passen. Als ze dit niet doen halen ze de doelen en de juiste balans niet. De provincie is bevoegd gezag op dit onderwerp. Dit onderwerp is bij uitstek gemeente overstijgend.

De heer Vermaat hoort mevrouw Matser zeggen dat de doelen niet worden gehaald en de provincie dus in beeld komt. Is voor GroenLinks het behalen van het doel het uitgangspunt?

Mevrouw Matser antwoordt dat het erom gaat dat GroenLinks streeft naar een samenleving met uiteindelijk geen CO2 uitstoot. Dit is een stap daarin.

De heer Fiscalini merkt op dat een CO2-vrije samenleving alleen bereikt wordt met kernenergie. Hij vraagt wat mevrouw Matser daarvan vindt. Is het niet beter om twee energiebronnen te vervangen door één?

Mevrouw Matser ziet geen nut voor kernenergie in de provincie Utrecht. Maar daar heeft men het nu niet over. Men heeft het nu over restdoelen, en de restdoelen kan men behalen met zonnepanelen.

Mevrouw Veen merkt op dat men het heeft over windenergie. Zij wil voorkomen dat alle energiebronnen aan de orde komen.

Mevrouw De Man meldt dat de VVD huiverig is om vandaag het eerste deel van stap 1 te nemen in dit proces, de opmaat naar een projectbesluit. Zij spreekt de hoop uit dat men deel 2 van deze stap nooit hoeft te nemen, en dat alle plannen die bij de gemeenten in voorbereiding zijn de komende tijd tot wasdom mogen komen. De focus op de windmolens is bij enkele van de sprekers erg groot. Het lijkt een doel op zich om een windturbine te plaatsen. De VVD legt liever de focus op de totale duurzame aansluitbare opwek die men met elkaar heeft afgesproken. Daarmee kan men op ieder moment van de dag operaties uitvoeren, wasmachines aandoen et cetera. De VVD roept alle gemeenten op om de regie en verantwoordelijkheid te pakken in de zoektocht naar voldoende opwek voor energie, op welke wijze zij dat goed achten voor hun eigen kwaliteiten in hun gemeente. Zij vraagt daarbij oog te hebben voor het proces met de inwoners.

De heer Borger meldt dat D66 blij is met het participatieproces en de informatie die is ontvangen. D66 heeft de gedeputeerde een vraag gesteld over overprogrammeren in relatie tot netcongestie, maar de tekst van de beantwoording is niet helder. Wordt er bij overprogrammeren voldoende rekening gehouden met netcongestie? He gaat niet alleen om de capaciteit die men neerzet, maar ook hoe goed men dit kan gebruiken. Wanneer windmolens uitgezet moeten worden bij congestie haalt men alsnog de doelen niet. Kan de gedeputeerde dit toelichten? Tijdens een eerdere informatiesessie vroeg de heer Van den Broek of de Participatie Waarde Evaluatie gedeeld kan worden. Dit is nog niet ontvangen. D66 bedankt voor de beantwoording van de vragen en kijkt uit naar het vervolg van het traject.

Mevrouw Welschen meldt dat het CDA het proces nauwgezet zal volgen en hoopt dat het niet nodig zal zijn om de projectbesluiten te moeten nemen. Het CDA blijft focussen op gezondheid en het achterlaten van een goede wereld voor nakomelingen. Zij heeft zich gefocust op de drie vragen die in de startersbrief staan. Bij de motiveringsplicht van het projectbesluit staat dat een motivering moet worden gegeven hoe andere partijen bij het besluit betrokken zijn en wat de resultaten daarvan zijn. Het CDA zal de democratische afweging nauwgezet volgen.

De heer Den Hartog verzoekt om zijn inbreng na mevrouw Welschen te leveren aangezien hij niet tot na 18.00 uur kan blijven.

Mevrouw Welschen vervolgt haar bijdrage. In de Omgevingswet staat in de motiveringsplicht hoe andere partijen bij het besluit betrokken zijn en wat de resultaten daarvan zijn. Het gaat ook om de aangedragen oplossingen en de uitgebrachte adviezen daarover. Zij vraagt of de provincie hier formeel mee omgaat, of intrinsiek mee aan de slag gaat, met bijvoorbeeld een grotere afstand tot de windmolens als norm. Zij voelt veel haast, maar het ligt in de rede hier tijd voor te nemen en zij wil hier graag een reflectie op van de gedeputeerde. Op de vraag of men aandachtspunten wil meegeven voor het opstellen van een beleidskader lokaal eigendom en participatie antwoordt zij dat het CDA hier nog bij stil zal staan. Zij heeft behoefte aan een goede definitie van lokaal eigendom, en lokaal eigendom in relatie tot coöperatie.

De voorzitter stelt voor om ChristenUnie, UtrechtNu!, en FVD eerst aan het woord te laten en daarna de normale volgorde te hanteren. De commissie stemt hiermee in.

De heer Vermaat merkt op dat het CDA aangaf participatie heel belangrijk te vinden. Hoe kijkt het CDA naar de zes maanden die aan gemeenten wordt gegeven om te kijken naar besluitvorming? Is die tijd voldoende?

Mevrouw Welschen antwoordt dat het krap is. Het CDA zal kritisch zijn hoe die zes maanden benut kunnen worden, ook qua inhoud.

De heer Den Hartog geeft aan dat men het standpunt van FVD kent over dit verhaal. Hij vraagt de emotionele behoefte om direct een interruptie te doen op de standpunten van FVD te onderdrukken vanwege de tijd. FVD is tegen windturbines en ziet geen CO2 probleem. Elkaars standpunten zijn bekend en hier gaat men waarschijnlijk niet snel verandering in brengen. Wel wil hij de Staten beroepen op de publieke verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiger. Hij weet dat veel mensen een CO2-probleem zien en hiermee instemmen. Hij snapt waar dit vandaan komt. Het is een behoefte om erbij te horen en de media te geloven. We zijn allemaal mensen en het is in lijn met de partijprogramma's die de fractieleden volgen. Hij wil hen beroepen op hun verantwoordelijkheid en adviseert om zelf onderzoek naar het CO2-probleem te doen. Hij adviseert hen te kijken of hetgeen men hier volgt afkomstig is uit een conclusie vanuit het gezond verstand. Op Wikipedia ziet hij dat de luchtsamenstelling 0,4% CO2 is en dat de mensheid slechts voor 4% bijdraagt aan de CO2-opwekking van de aarde. De aarde heeft een eigen systeem, de natuur en bomen, om dit te compenseren. Hij vraagt de fractieleden om dit zelf vanuit gezond verstand te toetsen. Hij weet nu al dat weinig mensen dit daadwerkelijk gaan doen, en puur het feit dat men dit niet doet is voor hem voldoende signaal dat men blijkbaar het verhaal dat is verteld blijft volgen, en niet zelf onderzoek doet.

De heer Dekker merkt op dat het feit dat hij zijn eigen onderzoek niet altijd publiekelijk te kennen geeft, niet wil zeggen dat het niet gedaan wordt. Deze insinuatie wil hij ver van zich werpen. Als volksvertegenwoordiger is het goed om altijd introspectie te plegen en te kijken wat er aan de hand is. Dat hij zijn mening niet verandert wil niet zeggen dat er geen onderzoek gebeurt.

Mevrouw Matser geeft aan dat de heer Den Hartog zegt dat mensen in deze zaal die achter het CO2-probleem staan erbij willen horen. Zij vindt dit een bijzondere conclusie. De partijen doen hard hun best om aan de wereld zichtbaar te maken welke problemen er spelen. Dat dit iets zou zijn waarin zij mensen zouden volgen klopt niet. Zij denkt dat deze mensen juist vooruitlopen en laten zien wat de werkelijkheid is, en welk drama eraan zit te komen.

De heer Fiscalini hoopt niet dat de heer Den Hartog en iedereen van het FVD al zijn informatie haalt van Wikipedia. Volgens het staat ook op de Wikipediapagina dat de maanlanding niet bestaat. Hij hoopt dat de heer Den Hartog meer onderzoek doet dan alleen Wikipedia.

Mevrouw Veen merkt op dat de heer Den Hartog wanneer hij alle lichten op zich af ziet komen zich kan afvragen of hij zelf wellicht een spookrijder is. Het is goed zelf onderzoek te doen, maar om je heen blijven kijken naar feiten en omstandigheden is ook heel verstandig.

De voorzitter merkt op dat de heer Den Hartog allerlei aanbevelingen krijgt maar geen vragen en hier dus niet op in hoeft te gaan.

De heer Breur merkt op dat hij een grotere partij had gekozen wanneer hij zijn standpunt zou baseren op erbij willen horen.

De heer Den Hartog vindt het leuk en voorspelbaar om te zien dat de standaardtroefkaarten weer getrokken worden en bedankt hiervoor. De heer Fiscalini maakt hem belachelijk, en de opmerking dat hij alleen Wikipedia zou gebruiken vindt hij prachtig. Het is mooi om te zien dat zijn verhaal wederom bevestigd wordt en dat niemand hier zelf onderzoek doet, uitgezonderd GroenLinks die zegt onderzoek te hebben gedaan, en dat het feit dat de mening niet is veranderd niet willen zeggen dat er geen onderzoek is gedaan.

De heer Berlijn bedankt voor de geste zijn inbreng eerder te mogen doen. Hij wil het alleen over de participatieplannen hebben. Het is een onderwerp dat alle volksvertegenwoordigers zeer aan het hart gaat en telkens weer terugkomt, dan wel bij ontevreden burgers die zich niet gehoord voelen, dan wel in de Staten waar geen enkele partij participatie niet hoog in het vaandel heeft staan. Om de situatie te schetsen waarin men nu zit gaat hij kort terug in de tijd. Ergens vorig kwam ineens het document "Het energieke gesprek met inwoners", een visie van de provincie Utrecht op het samenspel met inwoners. Hierin stonden een aantal zaken die UtrechtNu! erg aanspreken. Hij noemt de belangrijkste punten uit het document:

- We vinden het vanzelfsprekend dat de mensen die hier wonen, werken en leven zeggenschap hebben over hun fysieke leefomgeving. Tijdens een vorige vergadering was een kleine discussie met de gedeputeerde over het woord zeggenschap en is de Dikke van Dale hierbij gepakt. Het woord betekent letterlijk: Recht om mede te beslissen, is macht.
- GS wegen de input van inwoners mee in de besluitvorming met als doel de kracht uit de samenleving beter te benutten en daarmee een beter en breed gedragen beleid te maken en projectie uit te voeren.
- Ruimharige en transparante omgang en informatie.
- We maken in iedere situatie bewoners duidelijk welke invloed zij hebben in het samenspel met de provincie.
- Ieder participatieproces is maatwerk.

Het document klonk UtrechtNu! goed in de oren, maar omdat hij het politieke bedrijf inmiddels beter kent diende hij de motie Participatie en Draagvlak in die 28 juli jongsteleden werd aangenomen. Kort daarna werd GS het volgende opgedragen te doen:

- Met een visie op participatie komen met betrekking tot zoeklocaties windturbines.
- Duidelijk maken hoe, en op welke manier, inwoners zeggenschap hebben over hun fysieke leefomgeving.
- In de visie te benoemen wie participanten zijn en hoe de invloeden van de participanten gewogen wordt in de te nemen besluitvorming.
- Hoe deze visie bijdraagt aan het verstevigen van de vertrouwensband met de inwoners.

Toen lag er ineens het Participatieplan Windenergie Provincie Utrecht. Een snelle blik leert dat het woord participatie maar liefst 146 keer genoemd wordt in een document van 18 pagina's. Het woord beslissen wordt nul keer genoemd en algemene zeggenschap drie keer. Dit geeft aan dat het document niet de duidelijkheid verschaft die men had verwacht en gehoopt. De strekking van het document is vooral informatievoorziening, en dat is geen participatie. De provincie verschuilt zich achter het feit dat gemeenten lopende participatietrajecten hebben die zij niet willen doorkruisen. Een aantekening hierbij is dat veel lokale participatietrajecten niet echt succesvol zijn. Het plan dat er ligt gaat vooral om het betrekken van belanghebbenden, delen van perspectieven en kennisvergaring. De fysieke leefomgeving wordt nergens benoemd, laat staan dat wordt uitgelegd welke definitie hiervoor gehanteerd wordt. Wel kan men lezen dat windenergie kansen biedt voor gemeenten en inwoners. Wie dat zijn laat het document gemakshalve achterwege. Verder kan men lezen dat lokaal eigendom financiële participatie volgt en zeggenschap van direct omwonenden. Dat is een listige zinssnede omdat hier de vraag rijst wie de direct omwonenden zijn, en hoe zij zich verhouden tot de 50%. In de praktijk blijkt dat direct omwonenden niet altijd direct omwonend zijn. Hier mist een duidelijke definitie op lokaal eigendom en direct omwonenden. Onder het kopje aanpak leest men dat aan participatie invulling gegeven wordt door stakeholders bij het proces te raadplegen, te luisteren naar suggestie en waardevolle informatie op te halen in het proces. Ook hier staat nergens iets over zeggenschap of meebeslissen en alleen een zinssnede over zwaarwegend advies. Dit is dus absoluut geen participatieprogramma en zeker geen participatie zoals men die tegenkwam in het document dat hij eerder benoemde. Tijdens de infosessie van vorige week werd uitgelegd dat er een burgerforum

komt waarin mensen gaan plaatsnemen. Hij schrok dat er pas gekeken wordt naar de diversiteit van die mensen als de 100 aanmeldingen er zijn. Hij vraagt of dit klopt en of dit zo snel mogelijk ongedaan gemaakt kan worden. Het is de vraag of een burgerforum op deze manier zin heeft. Wiens idee was dit en welke argumenten liggen daaraan ten grondslag? Al met al doet het Participatieplan bepaald geen recht aan het eerdere document en het energieke gesprek met inwoners, of hun fysieke leefomgeving; wat de kern van de motie was. Evenmin wordt benoemd hoe de invloed van de participanten meegenomen wordt in de politieke besluitvorming. Hij roept GS op terug naar de tekentafel te gaan, participatie op een serieuze manier invulling te geven, en terug te komen met een serieuze visie die participatie recht doet. Tot slot vraagt hij waarom agendapunt 11 vandaag behandeld moet worden. Tevens zou er een enquête uitgezet worden, maar hij heeft deze nog niet gezien.

Mevrouw Matser geeft aan dat de heer Berlijn meldt dat controle, zeggenschap en beslissen niet in het document staan, maar zwaarwegend advies wel. Een zwaarwegend advies is volgens haar een vorm van meebeslissen en zeggenschap. Zij is benieuwd hoe de heer Berlijn dit anders in zou willen richten.

De heer Berlijn antwoordt dat een zwaarwegend advies een advies blijft. De vraag is hoe zwaarwegend dit is. In de motie heeft UtrechtNu! Duidelijk aangegeven wat hij graag zou willen zien, en dat duidelijk moet worden gemaakt aan de inwoners op welke manier zij zeggenschap hebben op hun fysieke leefomgeving. Dit wordt nergens aangekaart.

De heer Wolting meldt dat men toe moet naar een CO2-neutrale omgeving, ondanks de ontkenning van sommige mensen. Hij wil bekijken waar men mee bezig is. Is de provincie niet te traag wanneer hij dit plan doorzet? Om in 2050 uiteindelijk CO2-neutraal te worden vergt heel veel inspanning. Tempo is uiterst belangrijk. De provincie moet zorgen voor een duurzame opwek. Dit staat in de stukken en als men zich te veel op de zonne-energie focust dan laat de grafiek zien dat men er met de zon niet gaat komen, omdat er geen balans is over het jaar heen. Hij adviseert daarom te focussen op energie en de spreiding van wind en zon. Dit moet duurzaam en benutbaar zijn. Zijn de zes maanden die de provincie de gemeenten geeft wel genoeg? Kijkend naar het lokaal eigendomschap is het misschien wenselijk om een garantieregeling te treffen voor de lokale energiecoöperaties om de financiering rond te krijgen. Is het college bereid om hier een uitwerking voor te geven? Dit zou in dit participatietraject heel zinvol zijn. Inwoners betrekken is heel belangrijk. Dit betekent veel communicatie, en niet alleen een stukje op de pagina van de provincie in de lokale kranten. De burgers dienen vroegtijdig te worden betrokken en niet pas tegen het einde.

De heer Van Reenen vraagt wat participatie volgens de heer Wolting betekent.

De heer Wolting antwoordt dat dit veel communicatie betekent, maar ook dilemma's voorleggen aan de bewoners en op een gegeven moment durven zeggen wat noodzakelijk is om de doelen te bereiken. Het is luisteren en argumenteren. In sommige gevallen mag best meer weerwoord worden gegeven aan de inwoners omdat dit ook participeren is.

De heer Dekker meldt dat in de commissievergadering van 10 mei over het opwekken van windenergie is gesproken en de betrokkenheid van inwoners bij zowel deelname in de projecten als bij besluitvorming. Het is belangrijk dat inwoners meegenomen worden en dat zaken niet alleen van overheid op overheid worden bepaald. De PvdA gaf in mei al aan dat er een participatieplan moet komen. Het is immers belangrijk om niet te polariseren op basis van angst, maar het gesprek aan te gaan en elkaars belangen te horen en te wegen, in lokale- en provinciale democratieën. Vandaag vindt het deel I van het daadwerkelijke startgesprek plaats. Het proces is in tweeën geknipt en het startgesprek gaat over participatie en proces. Bij de tussenbalans, medio 2024, start deel II voor aandachtspunten en locatiekeuzes. De PvdA is blij over de manier waarop inwoners meer betrokken zullen worden. Ten eerste bij de verkenningsfase, via de Participatieve Waarde Evaluatie, en een burgerforum om te komen tot voorkeuren voor afweging. Als hij het goed heeft begrepen betreft het geen voorkeuren voor locaties, maar zaken als afstanden, geluid, gezondheid et cetera. Hij vraagt de gedeputeerde of dat beeld klopt. Vervolgens wordt een beleidskader opgesteld voor lokaal eigendom en participatie, waarin de provincie hopelijk lokaal eigendom helder definieert. Dit geeft richting voor de inwoners in de betreffende gebieden waar het projectbesluit op wordt voorbereid. De PvdA is blij dat inwoners hierbij worden betrokken. De PvdA blijft hopen dat gemeenten de verantwoordelijkheid zullen nemen om de gemaakte afspraken zelf uit te voeren en zelf gesprekken aan te gaan.

De heer De Weerd meldt dat de heer Travaille eigenlijk het woord zou doen maar een afspraak had. Het is interessant om de verschillende perspectieven van de insprekers te horen. De PvdD bespeurde daarin een rode draad: Het aandringen op lokaal eigendom. De PvdD kan dit onderschrijven en wil voor een minimum van 50% lokaal eigendom gaan, en het liefst nog meer. Hij benadrukt dat de energietransitie van ons allemaal is. Bij participatietrajecten ziet men vaak dat het dezelfde groepen mensen zijn die deelnemen aan dat soort trajecten, terwijl andere groepen niet goed bereikt worden of niet deelnemen. Hij roept op aandacht te blijven houden voor bijvoorbeeld mensen die digitaal niet vaardig zijn en hun op andere manieren op de hoogte te stellen van de mogelijkheid tot participatie. Daarnaast onderschrijft de PvdD de oproep van de heer Thonon en de PvdA om te

komen tot een goede definitie van lokaal eigendom. Tevens verzoekt hij garantstelling voor een lagere rente voor eigendom bij coöperaties. Duurzame opwek vinden allen belangrijk, maar besparing is nog belangrijker. Hij roept GS op om op 28 oktober, wanneer de "Nacht van de Nacht" is, zoveel mogelijk op het provinciaal vastgoed het licht uit te doen, om hiermee aan te geven dat de provincie staat voor energiebesparing.

De heer Limmen meldt dat Volt zich richt op het Participatieplan. Volt is blij dat toezeggingen uit de commissievergadering van mei hebben geleid tot aanvullingen op het Participatieplan. Inwoners gaan meer betrokken worden, om te beginnen bij de uitwerking van plan-MER. Het betrekken van inwoners is cruciaal voor de kwaliteit van het provinciaal beleid en de haalbaarheid van de uitvoering. Volt heeft daar meerdere malen aandacht voor gevraagd. Het Participatieplan is uitgebreid en getuigt van een hoop voornemens en goede wil. Tegelijkertijd blijft hij met veel vragen zitten. Is dit allemaal realistisch en wat gaat de kwaliteit van deze participatie zijn? Er zijn nog 2,5 maanden tot het plan-MER moet zijn afgerond en voorkeurslocaties worden aangegeven. In die tijd moet GS een internetraadpleging en een burgerforum organiseren en uitvoeren. In de voorbereiding daarop moet hij de restpartners betrekken. Hoe haalbaar is dit? En hoe waarborgt men een goede kwaliteit van de participatie? Tevens vraagt hij een reflectie van gedeputeerde op het participatieproces van verkenningsfase I (participatie van inwoners bij de NRD). Is de gedeputeerde tevreden, en wat zijn de getrokken lessen die hij meeneemt in de volgende fase? Tevens worden lessen getrokken uit voorbeelden elders in Europa waar soortgelijke uitdagingen plaatsvinden. Ziet gedeputeerde de meerwaarde van het actief vergaren van deze voorbeelden, en het contacten leggen met medebestuurders in andere Europese regio's waar windenergie en maatschappelijk draagvlak op de agenda staan? Volt twijfelt over de wijze waarop inwoners worden geïnformeerd over de internetraadpleging, oftewel de Participatieve Waarde Evaluatie. Niet veel inwoners zullen huis-aan-huis bladen ontvangen, laat staan lezen. Wat zijn de overwegingen geweest van gedeputeerde in deze keuze voor deze beperkte middelen, en sluiten we op deze manier geen inwoners uit; inwoners die niet digitaal onderlegt zijn, geen stabiele toegang tot internet hebben of inwoners die deze wijze van burgerbetrokkenheid niet appreciëren.

Mevrouw Matser vraagt of de oplossing van de heer Limmen is om dit proces uit te stellen, of welke andere oplossing ziet hij?

De heer Limmen antwoordt dat het in de kern erop neerkomt dat het een heel ambitieus plan is met de vraag of het haalbaar is, en of de gekozen methodiek klopt bij het invulling geven aan burgerparticipatie.

Mevrouw Matser kent Volt als een partij die het terugdringen van CO2 en de participatie belangrijk vindt. Zij vraagt welke suggestie hieruit voortkomt.

De heer Limmen antwoordt dat er een onderliggende aanname zit. Als de kwaliteit hoog is en dit methodisch wordt aangepakt kunnen de oplossingen eerder gerealiseerd worden. Volt staat ontzettend achter de doelstelling maar heeft vraagtekens bij de kwaliteit en haalbaarheid in deze planning. Volt zou een aantal dingen misschien iets minder doen, met een diepere focus, in samenspraak met het plan.

De heer Limmen vervolgt zijn betoog:

Volt begrijpt ten aanzien van het burgerforum dat de restpartners worden betrokken bij de opstelling van de vraagstelling, met daarbij de beoogde rol en mogelijke inbreng van de inwoners (de leden van het burgerforum). Ervaring leert dat burgerfora het beste werken als de participanten daar zelf over nadenken. Hoe ziet gedeputeerde dit? Hoe gaan we de uitkomsten van het burgerforum serieus nemen in de besluitvorming? Welke toezeggingen kan gedeputeerde doen naar de toekomstige leden van het burgerforum dat het instrument serieus zal worden genomen en een zwaarwegende plek in de besluitvorming krijgt? Dit geldt ook voor de uitkomsten van de Participatieve Waarde Evaluatie. Welke plek krijgt die in de besluitvorming? Burgerparticipatie zal daarnaast ook door gemeenten zelf worden uitgevoerd de komende maanden. Wat zijn de overwegingen van gedeputeerde over de rol van de provincie hierbij? Goede participatie en het creëren van draagvlak zijn ook voor de provincie van groot belang, zeker met het oog op komende projectbesluiten. Hoe is de provincie voornemens de gemeenten te ondersteunen en begeleiden? Volt vraagt om Unesco als belangengroep mee te nemen in het plan, met het oog op de mogelijke gevolgen van de status van het werelderfgoed van de waterlinies en het plaatsen van windmolens daar in de nabijheid. Volt blijft verheugd dat het Participatieplan is aangevoerd en dat participatie van inwoners een plek heeft gekregen. Volt steunt de intentie van GS, maar heeft sterke twijfels bij de haalbaarheid, en ook bij de noodzakelijke waarborging van een hoge kwaliteit van de uitvoering. Het risico is groot wanneer men het vertrouwen van burgers in de politiek weer moet opbouwen. Volt vraagt de gedeputeerde daarom om te reageren op het scenario dat kan worden ingezet wanneer het niet zou lukken.

De heer Vermaat wil stilstaan bij het proces. Het is duidelijk dat het onderwerp erg leeft. Er zijn zorgen uitgesproken waarmee duidelijk is geworden hoe lastig het is als twee bestuursorganen zich met hetzelfde onderwerp bezighouden. Voor het standpunt van de SGP verwijst hij naar het verkiezingsprogramma en de website. Als algemene punt vindt de SGP dat de lokale processen niet doorkruist mogen worden. De provincie moet respect hebben voor de lagere overheden en hun besluit. Het is belangrijk draagvlak te creëren, te houden en zo nodig te versterken; en tevens lokaal eigendom te versterken. Deze drie punten wil de SGP meenemen in

de beantwoording van de drie vragen die gesteld zijn door het college in de memo. Een aandachtspunt in het Participatieplan is het doorkruisen van lokale processen. Men bemerkt de spanning van een provincie die enerzijds verder wil, en anderzijds, zoals blijkt uit de beantwoording van de technische vragen, zaken bij de gemeente legt. De SGP staat voor het laatste. Laat de regie bij de gemeenten die ook de volgende stappen moeten doen. De SGP begrijpt dat de participatie van de PWE, gezien de grootte van de provincie, een andere aanpak vereist. Een ander aandachtspunt is de goede afspiegeling van de inwoners. De SGP adviseert om inwoners uit alle bevolkingsgroepen te betrekken. Ten aanzien van aandachtspunten lokaal eigendom meldt hij dat momenteel een uitgangspunt van minimaal 50% is opgenomen. De SGP zou 50% eigendom minimaal als voorwaarde willen hebben, en het liefst 100%. Hij wil de vraag wat men lokaal eigendom vindt naar de Staten trekken. Wat vindt de Staten waaraan de eis van lokaal eigendom moet voldoen? Het Beleidskader wordt volgend jaar opgesteld en hij hoopt dat hierin een samenspel met de gedeputeerde staat, dat PS tot een goede definitie van lokaal eigendom kan komen en dat de aangeleverde input kan worden gebruikt. Ten aanzien van aandachtspunten voor het vervolg van het proces meldt hij dat de SGP blij is dat de periode van zes maanden er is gekomen. De participatie die de provincie doet moeten gemeenten straks ook doen bij het aanwijzen van een besluit over een project. De SGP heeft vraagtekens of de termijn van zes maanden realistisch is. Een goede participatie kost tijd en de gemeenteraad moet een uitspraak doen voor de deadline van 1 juli die heel zwart/wit is vastgelegd.

De heer Dekker merkt op dat gemeenten hier nu al mee bezig zouden moeten zijn. Het zou geen verrassing moeten zijn dat de participatie eraan komt. Het halve jaar zou hiermee niet te kort zijn.

De heer Vermaat antwoordt dat veel gemeenten wellicht ook een Participatieplan hebben. Er zijn gemeenten die al verder zijn en zij zullen hier geen moeite mee hebben. De uitkomst van het onderzoek is december, waarna gemeenten in actie komen. Voor 1 januari 2025 moet alles besloten zijn. Dit lijkt niet reukeloos.

De heer Dekker vraagt of de heer Vermaat voorstelt dat gemeenten die hun verantwoordelijkheid nog niet hebben genomen beloond worden met meer tijd voor de participatie.

De heer Vermaat antwoordt dat hij het zeker niet zou belonen. Hij vindt het creëren van een draagvlak voor een proces heel belangrijk. De SGP vraagt of zes maanden niet bij voorbaat een te korte periode is, waardoor iets moois wordt voorgehouden dat uiteindelijk niet werkt.

De heer Dekker beaamt dat draagvlak belangrijk is. Het kan zijn dat de uitkomst van een participatie anders is dan gewenst of verwacht en hier moet ook weer op geanticipeerd worden.

De heer Vermaat vervolgt zijn betoog:

Wat gebeurt er wanneer een gemeente de deadline van 1 juli niet haalt? De regie ligt bij de gemeenten, het doel is 2,4 terawatt en de wijze waarop staat voor de SGP vrij. Het vastgestelde beleid is het uitgangspunt als dit al is vastgesteld door de lokale gemeente. Netcongestie is niet alleen het opwekken maar ook het gebruik. Het kan niet zijn dat projecten afgewezen worden op het feit dat netcongestie een probleem is. Het doel is uiteindelijk 2030. Hoe gaat de gedeputeerde om met problemen die er op dit moment zijn en misschien in 2030 zijn opgelost?

Mevrouw Van der Velde meldt dat zij het punt van de heer Berlijn belangrijk vindt: Zij zou de enquête eveneens graag willen zien voordat men hier daadwerkelijk iets mee gaat doen. Zij sluit zich aan bij de BBB omdat de PVV niet voor dwang is bij het plaatsen van windmolens. Dit moet gestoeld zijn op burgerparticipatie en vrije wil.

De heer Breur heeft al eerder gezegd dat, wanneer men het laat uitkomen op de bevoegd gezagkaart, men eigenlijk een paar stappen te laat is omdat men eerder had moeten werken aan het draagvlak en de bereidheid van gemeenten en inwoners. Hij sluit zich aan bij de heer Vermaat omtrent draagvlak en bij de heer Limmen omtrent participatie. Hij doet een oproep aan de gedeputeerde om draagvlak echt draagvlak te laten zijn, en niet zozeer een taboe op kritiek. Ontvang de kritiek die inwoners en gemeenten hebben, luister ernaar en doe daar wat mee. Dat is uiteindelijk het doel van de participatie. Het lokale eigenaarschap is heel belangrijk. Dit kunnen coöperaties zijn, waarbij het niet uitgesloten is dat een overheid daar deelnemer in is. Van absoluut belang is dat omwonenden van een windturbine meedelen in de voordelen. Dit is cruciaal en onmisbaar in het draagvlak.

De heer Van Reenen vraagt of de restdoelen wel/niet gehaald worden. 50PLUS heeft hier grote twijfels bij. Met betrekking tot het Participatieplan sluit 50PLUS zich aan bij Volt en de SGP. Het is niet duidelijk welke trede van participatie er wordt gebruikt. Er staat raadplegen, maar hoe gaat men hiermee om, en hoe laat men dit terugzien in het besluit? Tevens vraagt 50PLUS hoe de deelnemers aan de enquête worden geselecteerd. Dit is niet duidelijk en belangrijk voor het draagvlak. 50PLUS vindt draagvlak bij de inwoners en respect voor lokaal genomen besluiten heel belangrijk. 50PLUS zal bij het beoordelen van de stukken en plannen de focus houden op de gezondheid van de omwonenden. Volgens 50PLUS worden de windmolens vooral gebouwd om de financiering rond te krijgen met de subsidies. Mensen die bezig zijn met lokaal eigendom zeggen dat zij de

opbrengsten laten terugvloeien naar de eigen omgeving. De windmolens worden echter geplaatst met de financiering van het publieke belang, dus moeten de opbrengsten ook terugvloeien naar het publiek. Allen hebben betaald en allen mogen daarom in de opbrengst delen, niet alleen lokaal. Hij wil dit punt meenemen in de boordeling van lokaal eigendom.

De heer Breur merkt op dat de heer Van Reenen absoluut gelijk heeft met zijn laatste opmerking. Tegelijkertijd heeft niet iedereen een windturbine in zijn achtertuin. Het is redelijk dat degenen die hier meer last van hebben hier meer van teugzien.

De heer Van Reenen antwoordt dat 50PLUS tegen windmolens is. Hij kan zich voorstellen dat het dicht bij een turbine wonen meeweegt, maar het gaat te ver om de lokale opbrengsten alleen lokaal te laten terugvloeien.

Er volgt een schorsing van 5 minuten.

De voorzitter geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde Van Essen bedankt de Staten voor de input die gebruikt zal worden in verdere processen. Hij zal niet alle input herhalen, maar dit wordt goed gehoord en zal een plek worden gegeven in het vervolg. Hij zal op een aantal zaken specifieker ingaan:

- De infosessie op 22 november over andere vormen van energieopwek gaat vooral over warmtebronnen en niet over elektriciteitsopwek.
- Er werd gevraagd waarom dit traject wordt gelopen en wat het nut en de noodzaak ervan is. Tevens werd gevraagd of de restdoelen worden gehaald. De gedeputeerde legt uit dat het uiteindelijke doel van het traject is dat de bijdrage aan zonne- en windenergieopwek gestand wordt gedaan. Dit is 2,4 terawatt per uur in 2030. In het Klimaatakkoord is afgesproken om dit te halen in 2025, en dat dan de locaties bekend, en de procedures duidelijk moeten zijn. Het gaat erom de hoeveelheid wind te realiseren die nodig is om de 2,4 terawatt gestand te doen. Iedere regio heeft een eigen bod gedaan en de minister heeft dit opgeteld. Men gaat ervan uit dat iedere regio zijn best doet om de eigen bijdrage waar te maken, waarmee men hoger uitkomt dan 35 terawatt (richting 55 terawatt). De minister heeft vervolgens gezegd dat de extra opwek meer dan welkom is.. Het eigen bod waarmaken is het uitgangspunt.

De heer Van Reenen merkt op dat de gedeputeerde zegt dat het energieverbruik stijgt. Hij hoorde echter in het nieuws dat het energieverbruik terug is op het niveau van 1970.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat hij het had over het elektriciteitsverbruik dat enorm stijgt. Met de toename van warmtepompen en elektrisch rijden is de verwachting dat dit komende jaren zal blijven stijgen.

De voorzitter adviseert om vervolgvragen middels een interruptie te doen aangezien er geen tweede termijn is.

Gedeputeerde Van Essen vervolgt de beantwoording van de vragen:

- Op de vraag of zon op land in de weg kan zitten bij zon op dak voor particulieren antwoordt hij dat zon op land afneemt in een hogere structuur op netniveau. Men zit elkaar niet direct in de weg, maar wanneer men veel zon heeft op land heeft is het niet uit te sluiten dat dit invloed heeft. Het is een technische discussie.
- GS hoopt eveneens dat het startgesprek deel II niet nodig zal zijn. Tegelijkertijd is het van belang om als provincie betrouwbaar en voorspelbaar te zijn.
- Er waren veel vragen over de participatie. Hij meldt dat de provincie hier een gespecialiseerd bureau voor heeft aangenomen. Het is geen formaliteit maar bedoeld om input op te halen van inwoners op verschillende manieren en dit een plek te geven in het vervolgproces. Het is belangrijk om heldere kaders te geven, namelijk dat de provincie de 2,4 terawatt wil halen. Dit betekent dat windenergie nodig is. De provincie gaat niet vragen waar de inwoners dit willen, maar het criterium van gezondheid wordt wel meegenomen. Tevens zijn er andere punten, zoals de verdeling tussen gemeenten en de ecologische impact. Het is belangrijk de input van inwoners hierop te horen. Dit soort vragen spelen in deze fase van de participatie een rol.

Mevrouw Van der Velde vraagt of PS de enquête gaat ontvangen voordat deze uitgezet wordt.

Gedeputeerde Van Essen beaamt dit. Het opstellen van de enquête is met het bureau gedaan. De enquête gaat morgen uit. Zowel de inwonersenquête als de burgerplanning staan klaar Dit is in lijn met eerdere toezeggingen.

Mevrouw Van der Velde vindt dit antwoord niet afdoende. PS is de enquête beloofd voordat deze uitgestuurd zou worden. Dit gaat nu niet-, of pas last minute gebeuren. Zij kan dit uit persoonlijke ervaring zegen omdat zij zelf bij een enquêtebureau heeft gewerkt en goed weet hoe een enquête in elkaar gedraaid wordt. Het zou fijn geweest zijn als de gedeputeerde dit vooraf had gedeeld.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat het een intensief traject is, waarbij ook met andere partners geschakeld is. De enquête is net pas gereed en hij zegt toe de enquête te delen.

De heer Berlijn hoort dat men bezig is met ophalen van input van de inwoners en vraagt wanneer de mensen kunnen gaan meebeslissen.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat dit op verschillende manieren kan. Het gaat om een zwaarwegend advies en uiteindelijk is de besluitvorming op locaties bij het college. De resultaten van de enquêtes worden zeer zwaarwegend meegewogen. Dit kan omdat gevraagd wordt om criteria die inwoners belangrijk vinden. Door de enquête uit te zetten kan het college de input meewegen. Hiermee eindigt de participatie niet want in de eerste helft van volgend jaar kunnen de inwoners en gemeenten zelf bekijken waar zij met zon- en windprojecten willen oppakken. Wanneer de provincie met een projectbesluit aan de slag wil zullen ook bij die locaties participatietrajecten worden gestart, met een ander specifiek karakter. De locaties zijn er nog niet, dus het gaat er nu over om op basis van plan-MER tot een selectie te komen, op basis van lokale initiatieven, waarbij de input van de enquêtes zwaarwegend worden meegewogen. Inwoners hebben hiermee echt invloed. De provincie zet zwaar in op lokaal eigenaarschap omdat bewoners dan invloed hebben op het aantal turbines, de hoogte, et cetera. Wanneer men dit met een coöperatief model doet hebben de bewoners zelf invloed. Dit is heel belangrijk en GS zal dit meenemen in de uitwerking die PS volgend jaar rond de zomer zal ontvangen en ter besluitvorming wordt voorgelegd. Een definitie van lokaal eigenaarschap zal hierin worden opgenomen.

De heer Berlijn geeft aan dat de gedeputeerde zegt dat zwaar wordt ingezet op lokaal eigenaarschap en merkt op dat men hier niets mee kan wanneer er geen definitie is van lokaal eigenaarschap. Om participatie op te hangen aan een ongedefinieerd subject lijkt hem zinloos. Het zwaarwegende advies van het burgerforum staat zijns inziens los van deze zeggenschap over de fysieke leefomgeving zoals in eerdere documenten is benoemd. Hoe valt dit te rijmen met eerdere documenten Participatievisie en het huidige Participatieplan. Hij hoort nergens een antwoord op de vraag wanneer de inwoners daadwerkelijk kunnen meebeslissen over het wel/niet doorgaan van de zoeklocatie of plaats van de windturbine. Wanneer is deze fase aangebroken?

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat hij dit eerder gezegd heeft. Men kan niet aan omwonenden vragen of zij wel/niet een windturbine in hun achtertuin willen. De Participatievisie zegt heel duidelijk te zijn aan de voorkant wat de kaders zijn voor de inspraak. De 2,4 terawatt staat vast en PS heeft bij de tussenbalans een aantal criteria meegegeven. Binnen deze kaders vindt de participatie plaats. De provincie is hier heel helder. Omtrent specifieke locaties vindt opnieuw een participatieproces plaats en komt men in een andere fase. De provincie krijgt dan een andere rol voor o.a. lokale initiatiefnemers. Hoe dit in zijn werk gaat wordt vastgesteld in het Beleidskader Lokaal Eigenaarschap, waarin tevens de definitie van lokaal eigendom komt. Het kader wordt volgens jaar door PS vastgesteld.

De heer Berlijn constateert dat er geen participatie is, anders dan dat bewoners geïnformeerd worden. Er is geen moment waarop inwoners daadwerkelijk over hun fysieke leefomgeving kunnen meebeslissen.

De heer Van Reenen merkt op dat de gedupeerdere aangeeft dat het een zwaarwegend advies betreft. Hij zou de toezegging willen vragen dat dit herkenbaar terugkomt in het uiteindelijke besluit, zodat men kan zien wat is gedaan met het zwaarwegende advies.

Gedeputeerde Van Essen zegt toe dat GS aan het eind van dit jaar, op basis van plan-MER en het participatieproces en alle input, zal komen met kansrijke locaties waarbij hij zal aangeven hoe de resultaten van de participatie zijn meegenomen. GS zal absoluut aangeven wat gedaan is met de resultaten van de participatie.

Mevrouw Van der Velde merkt op dat gedupeerde aangeeft dat hij participatie ontzettend belangrijk vindt. Klopt het dat hij zegt dat de mensen die meedoen aan het participatietraject niet kunnen kiezen of zij windmolens willen? Dit is geen daadwerkelijk participatie, of snapt zij het niet?

Gedeputeerde Van Essen vindt het wel degelijk een participatie. Het is belangrijk om de kaders helder te maken. PS en de gemeenteraden hebben gezegd gezamenlijk de opwek te willen realiseren. Dit betekent dat als uitgangspunt locaties voor wind gekozen moeten worden. Het zou misleidend zijn richting inwoners om te vragen of zij wel/geen windenergie willen. Dat besluit is al door PS en de gemeenteraden genomen. Men moet aan de voorkant van de participatie eerlijk zijn over de uitgangspunten en de besluiten die al genomen zijn.

Mevrouw Van der Velde vraagt of het klopt dat de windmolens of zonnepanelen er gaan komen, ongeacht wat de burgers hiervan vinden, omdat PS hier al mee ingestemd heeft.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat GS de besluiten reflecteert die de Staten genomen heeft. Wat mevrouw Van der Velden zegt klopt, maar voor de manier waarop, en hoe dit besluit wordt ingevuld, is het heel belangrijk om de input van de burgers op te halen.

De heer Limmen complimenteert voor de inrichting van het plan. Zijn zorg is of dit goed is doordacht in inzet van mensen, middelen en tijdsverloop omdat de planning ontzettend kort is. Hij vraagt of er een gedegen projectmatige aanpak ligt met een tijdsplanning.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat dit er uiteraard is. GS is niet over één nacht ijs gegaan en heeft veel vragen gesteld. Ten aanzien van de selectie van de inwoners benadert het bureau 1000 mensen rechtstreeks. Op basis van de aanmeldingen wordt gekeken naar woonplaats, opleiding, geslacht et cetera, zodat men een representatieve vertegenwoordiging krijgt. Juist mensen die minder digitaal vaardig zijn lezen huis-aan-huis. Dit is een belangrijk middel, maar mensen worden ook online benaderd. Er worden veel verschillende kanalen gebruikt om inwoners te bereiken.

De heer Limmen hoort dat er een projectplanning is op inzet van middelen en tijdsverloop en vraagt of de uitwerking er ligt.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat bestuurlijk ambtelijk de opdracht ligt een participatieproces op te zetten op basis van hetgeen PS heeft meegegeven en de kaders die gedefinieerd zijn. Hier ligt uiteraard een projectmatige planning aan ten grondslag. Dit geldt ook voor het vervolg, de gesprekken met het burgerforum, plan-MER en het proces om te komen tot de meest kansrijke gebieden. Een heel team vanuit de organisatie is hier samen met het externe bureau mee bezig.

De heer Vermaat merkt op dat de SGP graag vooraf zou willen nadenken over een definitie van lokaal eigendom en mogelijkheden om op te sturen.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat PS besluit over het Beleidskader Lokaal Eigendom. Er zijn al eerder memo's gestuurd over lokaal eigenaarschap en definities hiervoor. Dit wordt meegenomen, maar PS stelt het kader vast. De participatie gaat over input om tot locatiekeuzes te komen. Beide participatietrajecten zijn belangrijk, maar zijn twee verschillende vormen van participatie.

De heer Vermaat begrijpt dat er een tijdtraject zit tot het voorstel komt. Hij vraagt of de gedeputeerde gelegenheid ziet om PS mee te nemen in een verdieping zodat PS input kan geven.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat er tijd zit tussen nu en het vaststellen van het kader. Hij zal kijken in welke vorm hij PS hierin mee kan nemen en in de gelegenheid kan stellen input te geven.

Mevrouw Van den Broek geeft aan dat zij tijdens de informatiesessie heeft gevraagd of er nog een knop in zit dat mensen geen windturbines willen. Dat is toen bevestigd. Zegt de gedeputeerde nu dat dit niet zo is en dat de bewoners alleen kunnen kiezen waar de windturbines gaan komen?

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat bij de informatiesessie is aangegeven dat niet gevraagd wordt of de inwoners wel/geen windturbines willen. De vraag is wat de waardes zijn op basis waarvan men tot een locatiekeuze kan komen.

Mevrouw Van den Broek benadrukt dat letterlijk is gezegd dat de knop omtrent het wel/niet willen van windturbines hierin zou komen. Daarom had zij de enquêtevragen graag van tevoren gezien, zodat de controlerende taak hierin kon worden uitgevoerd. Het is letterlijk gezegd in de informatiesessie.

Gedeputeerde Van Essen herinnert zich dit anders. Als deze indruk gewekt is betreurt hij het misverstand. Het burgerforum vindt vanaf het begin plaats binnen de vastgestelde kaders.

Mevrouw Welschen vraagt of iemand die geen windmolens wil de enquête niet hoeft in te vullen.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat de enquête wel ingevuld kan worden, waarbij men kan aangeven wat men belangrijk vindt als er locaties gekozen gaan worden. Dit is voor iedereen relevante informatie.

Mevrouw Welschen merkt op dat dit in de praktijk tot gevolg heeft dat de enquête niet wordt ingevuld.

Gedeputeerde Van Essen verwacht dit niet.

Mevrouw Van den Broek sluit zich aan bij het CDA. Als iemand geen windturbines wil gaat hij niet de enquête invullen, waarmee een vertekend beeld ontstaat.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat belangrijk is dat de provincie inzicht wil krijgen welke afwegingen belangrijk zijn bij de keuze van locaties. De enquête gaat erover wat inwoners hierbij belangrijk vinden, binnen de kaders die PS heeft vastgesteld.

Mevrouw Hoek vraagt waarom de gedeputeerde zich krampachtig vasthoudt aan windmolens. Er was een werkbezoek vanuit het IPO aan de Rotterdamse havens. Wanneer men ziet wat daar ontwikkeld wordt met waterstof en dergelijke wordt duidelijk dat er momenteel zoveel zaken in ontwikkeling zijn die straks met gemak de windmolens gaan compenseren.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat GS volgend jaar de Energievisie gaat opstellen die veel breder over de hele energietransitie gaat. Het traject dat vandaag wordt gesproken gaat erover hoe men met elkaar de restdoelen tot 2030 gaat waarmaken. 2030 is voor trajecten en de netbeheerder gelijk aan morgen. Het kader dat besproken wordt gaat over dit traject. Het gaat niet over de hele energietransitie, maar over hoe de provincie zijn bod in 2030 gestand gaat doen. Het gaat over een afweging wat geschikte locaties zijn voor windenergie.

De heer Vermaat meldt dat men een zo breed mogelijke participatie wil. Hij begrijpt dat de enquête gaat over voortgang windenergie. Hij vraagt of mensen die tegen windmolens zijn worden uitgenodigd om de enquête in te vullen.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat het nadrukkelijk de bedoeling is om in het burgerforum een breed scala aan mensen mee te nemen (voor- en tegenstanders van windenergie, en mensen daartussenin). Hij zal de enquête vanavond doen toekomen.

Gedeputeerde Van Essen vervolgt de beantwoording van de vragen:

- Op de vraag of er bij overprogrammering rekening wordt gehouden met netcongestie antwoordt hij dat dit het geval is. Er wordt überhaupt, ook voor zonne-energie, bij kansrijke locaties gekeken wat aansluitbaar is en wanneer. Het is een realiteit waar men mee te maken heeft en het heeft weinig zin om moeite te steken in een project waarvan de netbeheerder zegt dat hij dit niet aangesloten gaat krijgen. De aansluitbaarheid op het net wordt nadrukkelijk meegenomen.
- Er werd gevraagd of de provincie niet te traag is, en of zes maanden niet te kort is. Dit spreekt elkaar tegen. De provincie is niet te traag en wil dit zorgvuldig doen. Dit is de reden om na de identificatie van de meest kansrijke locaties gemeenten 6 maanden extra willen geven. Gemeenten kunnen hier nu mee aan de slag en een heel aantal van hen is hiermee al aan de slag. Het is niet zo dat het zonneveld of de windmolens er media volgend jaar moeten staan, maar de provincie wil dat er een besluit ligt bij de gemeenteraad dat de gemeente hiermee aan de slag wil, en een planning die laat zien dat zo'n project in 2030 gerealiseerd kan zijn. De provincie is bezig om in iedere restregio de planning richting eind volgend jaar rond te krijgen, en de plannings worden per regio op elkaar afgestemd. Hiervoor is een integrale procesplanning voorbereid waar de samenhang tussen het traject en de regio tot uitdrukking komt.
- Er is een oproep van de PvdD voor deelname aan de 'Nacht van de Nacht'. De gedeputeerde bedankt hiervoor en zal dit richting de organisatie doorgeven.
- De SGP roept op tot het niet doorkruisen van lokale processen. Met een aantal gemeenten die zelf bezig zijn met windenergie heeft de provincie direct contact gehad en er zijn afspraken gemaakt over wat er specifiek in hun gemeenten in huis-aan-huis bladen gecommuniceerd wordt, zodat men elkaar niet voor de voeten loopt. Met alle gemeenten is de provincie tot een tekstovereenstemming gekomen.

De heer Vermaat vraagt hoe wordt omgegaan met de datum van 1 juli.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat een half jaar is afgesproken. Het is belangrijk dit naar gemeenten te communiceren. Uiteindelijk staan gemeenten en de provincie aan de lat om hun bod waar te maken. Het is belangrijk te inventariseren waar de kansen liggen en gemeenten te ondersteunen, ook voor zon op land. Het gaat erom dat de provincie met gemeenten tot goede plannen komt. De uitkomst van de meest kansrijke locaties kan helpen dat gemeenten hiermee aan de slag gaan. De provincie ondersteunt en helpt gemeenten via een stuk voorwerk. Een deel van de gemeenten heeft zelf een richting gekozen, maar een deel niet. De inzet van de provincie is gericht op het vinden van voldoende locaties.

De heer Limmen merkt op dat de kern van het creëren van draagvlak is dat men wat doet met het advies. Hij vraagt om een definitie van het zwaarwegend advies omdat het essentieel is dat burgers gaan merken dat ze serieus worden genomen. Daarnaast zijn er voorbeelden uit Europa op het gebied van burgerparticipatie. Hij vraagt of het bureau hier gebruik van maakt.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat het bureau hier goed in is onderlegt. Hij heeft toegezegd bij de meest kansrijke locaties in beeld te brengen wat het advies was uit het participatietraject en hoe dit is meegenomen. Hierbij kan men zien waar het zwaarwegend meenemen toe geleid heeft.

12. Memo legitimiteit inzet projectbesluit ihkv de RES

De voorzitter geeft het woord aan de heer Goldhoorn.

De voorzitter informeert of er vragen zijn.

Mevrouw Matser vraagt of de heer Goldhoorn het ziet als publiek belang om de CO2 uitstoot terug te dringen.

Mevrouw Van den Broek vraagt wat de heer Goldhoorn ermee bedoelt dat het goede bestuurlijke gesprek niet heeft plaatsgevonden. In het AD van gisteren merkte de PvdA op dat als de Utrechtse RES' en zijn bieding niet haalt ook de 35 terawatt niet wordt gehaald. Hoe kijkt de heer Goldhoorn hier tegenaan? In een brief aan de heer Goldhoorn stond dat het CDA niet enthousiast zou zijn. Zij vraagt om een toelichting hierop.

Mevrouw Van der Velde vraagt of de heer Goldhoorn kan toelichten wat de VNG bedoelde. Hij noemde dat de gedeputeerde in 2020/2021 mededeelde dat een projectbesluit niet nodig zou zijn en de huidige gedeputeerde dit wel noodzakelijk vindt. Waarom wijst hij hierop in zijn inspraak en wat is er veranderd? Het gaat immers om dezelfde bestuurder.

Mevrouw Hoek vraagt waar de heer Goldhoorn het citaat uit 2021 vandaan haalt en of hij dit kan herhalen. Wat heeft de heer Goldhoorn aan de VNG gevraagd?

De heer Breur vraagt of de heer Goldhoorn beschikt over de overeenkomst Route 35 en of hij kan toelichten waarom het CDA niet enthousiast zou zijn.

De heer Goldhoorn beantwoordt de vragen:

- Het is zeker een publiek belang om de CO2-uitstoot terug te dringen. Een van de landelijke doelstellingen is om de 35 terawatt te halen waarmee invulling wordt gegeven aan de reductie van de CO2-uitstoot. Het is echter geen publiek belang om alsnog extra windturbines te plaatsen. Dit is ook geen reden.
- Omtrent bestuurlijke afspraken heeft hij brieven gezien van gemeenten waar de provincie gezegd heeft dat er tijd was om windturbines te plaatsen en plannen te maken. Zo niet, dan zou er een gesprek worden aangegaan om ze alsnog te plaatsen. Hier zit een redelijke dwang achter. Er zijn gemeenten die gezegd hebben dat zij dit niet willen. Zij hebben het goede bestuurlijke gesprek nog niet gehad, tenzij hij het verkeerd heeft en er wel gesprekken zijn geweest waarvan de verslagen niet beschikbaar zijn.
- De PvdA heeft in het artikel in de krant gezegd dat als Utrecht niet meedoet met windturbines de 35 terawatt niet gehaald wordt. Dit klopt niet want de 35 terawatt wordt al gehaald en meer dan dat.
- Hij heeft inderdaad een brief ontvangen van het CDA waarin staat dat het CDA ook in het verkiezingsprogramma voor de recente provinciale Statenverkiezingen het standpunt helder uiteen heeft gezet. Met een realisatie van energieopwekplannen fungeert de provincie als aanjager en bewaker zonder de rol van criticus op zich te nemen. Hierbij heeft het CDA respect voor lokale democratische afwegingen. Dit uitgangspunt zal gedurende de huidige bestuursperiode onverminderd worden gehandhaafd. De brief is getekend door mevrouw Sterk, toenmalig Statenlid namens het CDA. Hij neemt aan dat de journalist in het krantenartikel bedoelt dat het CDA zegt dat gemeenten niet worden gedwongen. Daarom roept hij op dit nog uit het coalitieakkoord te halen.
- Hij heeft drie organisaties gevraagd om de overeenkomst tussen het IPO, VNG en de Unie van Waterschappen op te sturen. Hij heeft dit laten vragen via een bevriend Statenlid in de provincie Groningen. Bij het IPO was het niet mogelijk. Bij de VNG was het niet meer ter zake doende. Hij heeft het uiteindelijk van de Unie van Waterschappen ontvangen. Hij neemt aan dat de Statenleden de stukken heeft van de overeenkomst. In het stuk staat dat dit niet naar buiten wordt gebracht omdat de Raad van State en de algemene bestuurders dit een ongemakkelijk proces vinden. Hij weet niet hoe de Staten hier zelf tegenaan kijken.
- Het citaat van 2021 staat op pagina 3. De heer Goldhoorn citeert dit en meldt dat PBL op 1 januari 2021 geen publicatie heeft gedaan waaruit een restopgave blijkt. GS heeft dit nu wel gedaan, en hij kan niet zeggen waarom deze gedeputeerde dit wel nodig vindt en de vorige niet.

De voorzitter bedankt de heer Goldhoorn voor zijn inbreng en vraagt of het college nog een korte reactie wil geven. Het college heeft hier behoefte aan.

13. SB Motie 61, op zoek naar de juiste snelheid voor de N199

De voorzitter meldt dat de heer Dirksen zal inspreken namens Burgerinitiatief Bunschoterstraat 60.

De voorzitter informeert of er vragen zijn vanuit de commissie.

De heer Van Vuuren heeft een aantal vragen:

- Hij leest in de ingekomen brief dat de heer Dirksen was beloofd om zijn eigen visie vanuit het burgerinitiatief toe te voegen aan de definitieve rapportage, maar dat dit niet gebeurd is omdat er te weinig tijd was. Kan de heer Dirksen dit traject toelichten en zijn visie geven of de motie daadwerkelijk is uitgevoerd?
- Zijn alle stakeholders daadwerkelijk gehoord?

Mevrouw Bikker heeft een aantal vragen:

- Zij begrijpt dat alle partijen, die bij een stuk werkbezoek waren, vragen om het stuk 60 km/u te maken. De weginrichting is hier echter nog niet op ingericht. Kan de heer Dirksen hierover iets zeggen?
- Kan de heer Dirksen iets zeggen over ongelukken? Zij begreep dat er recent en in het verleden een aantal auto's door de heg geschoten zijn.
- Kan de heer Dirksen een toelichting geven over een goede scheiding van het stuk tussen de weg en de paralelweg waar veel fietsers, wandelaars en hardlopers gebruik van maken, en in hoeverre dit iets uitmaakt?
- Kan de heer Dirksen iets zeggen over de geluidsoverlast?

De heer Hossain heeft een aantal vragen:

- Hoe veilig is de interactie tussen fietsers en landbouwverkeer? Op de indicatoren lijkt het alsof de onveiligheid meevalt. Hoeveel landbouwverkeer gaat over de weg?
- Door het burgerinitiatief zijn zaken sneller definitief gemaakt, maar er komen nog wel verdere participatiemogelijkheden. Praat men op het juiste moment over dit onderwerp of moet dit op een later moment?
- Volgens de beschrijving is er een flinke geluidsoverlast. Klopt het dat de snelheid maar een klein beetje zou bijdragen aan geluidsreductie? Men zou wellicht meer moeten kijken naar geluidsverminderende maatregelen die een factor 2- tot 8 keer meer geluidsreductie kunnen realiseren dan een snelheidsverlaging.
- Hoe belangrijk is deze weg voor de ontsluiting van Amersfoort en Bunschoten, bijvoorbeeld richting de A1?

De heer De Weerd meldt dat zijn vraag is gesteld door BBB.

De heer Kamp geeft aan dat hij zelf op de locatie is wezen kijken. Hij heeft twee vragen:

- De vorige gedeputeerde zou een uitspraak hebben gedaan dat alles 60 km/u moest worden. Is de heer Dirksen zich ervan bewust dat de Staten dit in het openbaar heeft gecorrigeerd in 80- waar 80 km/u kan, en 60- waar 60 km/u moet? De Staten waren zeer ontstemt over deze uitspraak omdat zij zelf niet waren geïnformeerd. Voor de juiste winstverwachting is het juist dit te corrigeren.
- Hij heeft begrepen dat er een brief ligt van de Fietsersbond. Men is voor een scheiding van fietsers en trekkers, maar wanneer de trekkers worden gescheiden van het fietspad moeten ze alsnog over de paralelweg omdat ze aan de overkant van de weg moeten zijn. De snelheid naar 60 km/u brengen is dus eigenlijk geen oplossing omdat trekkers dan ook de weg op zouden mogen.

Mevrouw Hoek heeft een tweetal vragen:

- Wie precies vertegenwoordigt de heer Dirksen?
- De heer Dirksen had het over rotondes die aangepast worden naar kruispunten toe. Zij kent het gebied goed. Wanneer men van de A1 afkwam was er een rotonde waar een kruispunt van is gemaakt. Is hier een verzoek voor ingediend? Is men hier blij mee of juist niet? De heer Dirksen zei dat men tegen rotondes is.

De voorzitter geeft het woord aan de heer Dirksen voor een reactie op de vragen:

De heer Dirksen beantwoordt de vragen:

- Hij vertegenwoordigt Burgerinitiatief Bunschoterstraat 60, namens een honderdtal omwonenden die hier hun steun voor hebben uitgesproken. Voor de andere partijen verwijst hij naar de brieven die zij verstuurd hebben.
- Hij heeft destijds niet meegekregen hoe de omwisseling van de rotonde gegaan is. Hij kan hier niet zoveel over zeggen, maar wel dat ondernemers in de buurt bezorgd zijn over de wisseling van rotondes naar kruispunten. Mensen ervaren dat men bij kruispunten altijd stil staat terwijl rotondes vertragen, maar redelijk doorlopen.
- Hij is bekend met de winstwaarschuwing. Het stuk dat hij citeerde volgde na de commotie die ontstaan was en is inclusief de nuancering. Dit is het uitgangspunt waarmee de ontwikkeling van het netwerkperspectief gestart is. Nabij woonwijken zou het kansrijk moeten zijn de snelheid te verlagen,

maar niet overal. Het landbouwverkeer op de parallelwegen is door Cumula aangemerkt als de meest conflictrijke locatie in de provincie Utrecht. Er is dus wel degelijk sprake van een ernstig conflict. Het aantal landbouwvoertuigen lijkt gevoelsmatig mee te vallen, maar het is lastig hoe die informatie tot stand komt. Een gedeelte is bestemmingsverkeer dat op de ventweg moet zijn. Dit is volgens Cumula, die dit getalsmatig onderzocht heeft, maar een klein deel. Met de verplaatsing naar de hoofdrijbaan is dus wel degelijk grote winst te halen.

- Het is zonder twijfel en belangrijke ontsluitingsweg voor de omgeving. Met 60 km/u blijft het tweemaal tweebaans en er moeten geen rijbanen verdwijnen. Bij een lagere snelheid is de doorstroming echter vaak iets beter.
- De omwonenden ondervinden geluidsoverlast. Bij een lagere snelheid verwacht men een geluidsreductie van 2- tot 3 decibel. Dit klinkt weinig, maar komt overeen met een halvering van de verkeersdruk. Ten aanzien van geluidsbeperkende maatregelen als alternatief meldt hij dat er al stil asfalt ligt maar dat de geluidsbelasting desondanks hoog is. Alternatieve maatregelen zijn beperkt aanwezig en beperkt landschappelijk in te passen. Het is een plek waar de stad en de weg naar elkaar toegegroeid zijn. Dit is niet planmatig gebeurd en er liggen woningen met de stille gevels juist naar de weg (de slaap- en de tuingevel). Dat is lastig. Vaak galmt het geluid naar de overkant of verderop in de wijk. Mensen die verderop wonen merken ook de geluidsdeken die afkomstig is van geluid in deze straat.
- Het participatietraject, wat betreft de snelheid, eindigt met de beslissing van de Staten om de uitkomst van het onderzoek te accepteren en een keuze te maken voor 60 km/u.
- Het is nu zo dat de ventwegen die als fietspad gebruikt worden liggen binnen de obstakelvrije afstand die bij 80 km/u aangehouden moet worden. Dit is de duurzaam veilige geadviseerde afstand. Bij lagere snelheid is deze afstand kleiner. Bij de obstakelvrije afstand wordt geadviseerd om de auto's veilig te houden van bomen. Om fietsers af te schermen zou men aanvullend kunnen kijken of er bij de heggen iets aangebracht kan worden om te voorkomen dat auto's daar te gemakkelijk afschieten.
- Het aantal ongelukken is een soort Pyramide. Er zijn veel bijna-ongelukken en uiteindelijk en ernstig ongeluk. Het meest recente ernstige ongeluk is gelukkig al lang geleden, maar er zijn regelmatig bijna-ongelukken. Enkele weken geleden was er een golf van minder ernstige ongelukken. Er is aandacht nodig voor de weginrichting van deze weg. In het kader van provinciale wegen is dat een uitdaging waar maatwerk nodig is. In het kader van gemeentelijke wegen zijn er even brede intensieve wegen waar 50- of 70 km/u geldt. Men moet een middenweg zoeken om 60 km/u te kunnen realiseren.
- Niet alle stakeholders zijn gehoord. De landbouwbelangen en het gebruik van de ventwegen zijn pas tijdens het locatiebezoek in beeld gekomen. Tot nu toe is dit niet meegewogen in dit specifieke kader, maar wel in een apart kader bij de provincie.
- Bunschoterstraat 60 had het verloop van het indienen van de visie graag anders gezien, maar begrijpt de omstandigheden. Hij is blij dat hij via brieven en de inspraak het verhaal heeft kunnen doen.

De voorzitter geeft het woord aan gedeputeerde Van Schie

Gedeputeerde Van Schie bedankt de heer Dirksen voor zijn inbreng en betrokkenheid bij relevante zaken die de leefbaarheid in de omgeving bevorderen of verslechteren. Het punt zal inhoudelijk terugkomen in het commissiedebat dat op een ander moment wordt gevoerd. Op de vraag of dit het juiste moment is antwoordt hij dat hij enerzijds denkt van wel. Er is bekend wat men van de snelheid vindt en wat GS betreft verandert dit niet. Aan de andere kant is GS druk bezig met het zoeken naar akoestische maatregelen om de leefbaarheid te versterken. Dit gesprek is nog niet afgerond. Men heeft een completer gesprek wanneer alles gereed is, maar er zijn momenteel voldoende bouwstenen voor een goed debat over wat er op die plek noodzakelijk is.

De voorzitter bedankt de heer Van Schie en meldt dat men verdergaat met agendapunt 11.

14. [SB Zevende halfjaar rapportage regiotaxi \(Q4-2022 en Q1- 2023\)](#)

Dit punt schuift door naar de volgende vergadering.

15. [SB Vervoerplannen 2024 U-OV en Syntus](#)

Dit punt schuift door naar de volgende vergadering.

16. [Sluiting](#)

De voorzitter meldt dat de agendapunten 12, 13, 14 en 15 naar de eerstvolgende commissievergadering gaan.

Mevrouw Van den Broek vraagt naar aanleiding van agendapunt 12 of de commissie voor die tijd een afschrift kan krijgen van het akkoord VNG, UW en IPO, en eventueel verslagen van de bestuurlijke gesprekken waar de heer Goldhoorn het over had.

De voorzitter antwoordt dat de griffier gaat regelen dat dit naar de commissie komt.

De voorzitter bedankt alle aanwezigen van de commissie Milieu en Mobiliteit en sluit de vergadering om 19.21 uur.

Toezeggingen

3. Mededelingen

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe de zienswijze van het IPO en de zienswijze die met de Energy Board wordt voorbereid te zullen delen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe na de informatiesessie een link te sturen naar de informatie die het Rijk omtrent de MER-rapportage beschikbaar stelt.

10. SV Programmabegroting 2024

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe technisch te zullen terugkomen op de vraag welke lijn doorgetrokken wordt ten aanzien van netcongestie.

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe te zullen informeren over het onderzoek naar een provinciaal warmtebedrijf en een zelfleveringsmodel voor elektriciteit.

Gedeputeerde **VAN SCHIE** zegt toe te zullen bekijken of op de N413 op sommige plekken de weginrichting zodanig is dat het vervangen van een bord voldoende is om op sommige plekken een snelheidsverlaging te brengen.

11. SB proces vervolg windenergie

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe de enquête te zullen delen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe dat GS aan het eind van dit jaar, op basis van plan-MER, het participatieproces en alle input zal komen met kansrijke locaties, waarbij hij zal aangeven hoe de resultaten van de participatie zijn meegenomen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe te zullen bekijken hoe PS kan worden meegenomen in het vaststellen van het Beleidskader Lokaal Eigendom.

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe deelname aan de "Nacht van de Nacht" door te geven richting de organisatie.